

ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ **"ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΦΟΡΟΕΙΣΦΟΡΕΣ"**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ
ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΣΤΑΜΕΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ**

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

1100

Spencer
A

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ.....	6
Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	11

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π Ρ Ω Τ Ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	20
I. Η δαπάνη για κοινωνική προστασία έτους 1990.....	21
II. Οι δαπάνες του Τακτικού Κρατικού Προϋπολογισμού για κοινωνική προστασία.....	24
III. Οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης.....	25
ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:.....	27
ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ.....	37
ΠΙΘΑΝΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ.....	40

Κατάργηση του ανώτατου ορίου ασφαλιστέων αποδοχών.....	40
Εφαρμογή διαφορικού ασφαλιστρού.....	41
Διεύρυνση της βάσης υπολογισμού των εισφορών. Η προστιθέμενη αξία.....	42
Προσφυγή σε γενικά ή ειδικά φορολογικά έσοδα..	44
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.	45

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΥΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	49
α. Εισφορές ασφαλισμένων.....	49
β. Συνεισφορά εργοδοτών.....	51
ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	55
Συνέπειες για τη διανομή του εισοδήματος.....	68

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Τ Ρ Ι Τ Ο

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	73
Ασφαλισμένοι.....	74
Συνταξιούχοι.....	76

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Τ Ε Τ Α Ρ Τ Ο

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	81
Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ.....	85
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	95

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πολιτική που ασκείται από το Κράτος μέσω των αρμόδιων Υπουργείων (Υγεία Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Παιδείας, Πολιτισμού) ονομάζεται κοινωνική πολιτική. Στόχος της πολιτικής αυτής είναι η δημιουργία δομών και η παροχή υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου με σαφή προσανατολισμό την οικονομική ανακούφιση των ασθενέστερα οικονομικά κοινωνικών στρωμάτων.

Μέσα από την κοινωνική πολιτική γεννιέται η προστασία που παρέχει το Κράτος στους εργαζόμενους με μια σειρά από θεσμοθετήσεις και παροχές που χαρακτηρίζεται με τον όρο Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Κ Η Α Σ Φ Α Λ Ι Σ Η. Περιέχονται σ' αυτή μέτρα για την υγειονομική περίθαλψη, την προστασία των ανηλίκων εργαζομένων, την συνταξιοδότηση, την προστασία της μητρότητας κ.α.. Ο θεσμός των κοινωνικών ασφαλίσεων στην χώρα μας βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη, αλλά δυστυχώς υστερεί πολύ συγκριτικά με τους αντίστοιχους των προηγμένων ευρωπαϊκών χωρών.

Η Εργασία είναι κύρια δύναμη με την οποία οι φυσικές δυνάμεις μετατρέπονται σε δυνάμεις πολιτισμού, ο κύριος συντελεστής παραγωγής και ένα από τα βασικά μέσα έκφρασης του ανθρώπου.

Εύλογα, λοιπόν, η εργασία θεωρείται σήμερα καθοριστικός παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης, κύρια πηγή εισοδήματος για τα μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού και τέλος ο βασικός παράγοντας που διαμορφώνει την κοινωνική δυναμική των ομάδων, αλλά και καθορίζει τον τρόπο και το επίπεδο ζωής των πολιτών.

Η χώρα μας ευοισκομένη στις <<παριές>> της Ανατολής επηρεάστηκε άμεσα από τις αντιλήψεις των ανατολικών λαών, που με εξαίρεση τον εβραϊκό, δεν πέτυχαν ποτέ να καταχωρίσουν την εργασία στο σύστημα των κοινωνικών τους αξιών. Στα νεότερα χρόνια, σ' αντίθεση με την αρχαιοελληνική περίοδο, η τουρκική κατοχή διευκόλυνε και στην χώρα μας την αναπαραγωγή παρόμοιων αντιλήψεων, αφού ως γνωστό για την τουρκική Αυτοκρατορία σημαίνοντας ρόλος επιφυλάσσοντας μόνο στην εργασία που προσφερόταν στο διοικητικό μηχανισμό.

Από την άλλη πλευρά, στον ευρωπαϊκό χώρο, μόνο κάτω από την επίδραση του προτεσταντισμού η εργασία επανέκτησε την εμπιστοσύνη και βρήκε τον δυναμικό της ρόλο στη διαμόρφωση των κοινωνικών εξελίξεων.

Τό πέρασμα από το καθεστώς του άκρατου φιλελευθερισμού στην παρεμβατική πολιτική του Κράτους, την κατευθυνόμενη οικονομία, στο σημερινό κοινωνικό κράτος, είχε σαν αποτέλεσμα τη διεύρυνση της Κοινωνικής πολιτικής που ασκείται με ευθύνη του Κράτους. Η πληθώρα των προβλημάτων που σώρευσε η

Βιομηχανική επανάσταση στην καθόλου κοινωνική ζωή δεν ήταν δυνατόν ν' αντιμετωπιστούν από την ασκούμενη οικονομική πολιτική για τον απλούστατο λόγο ότι τα προβλήματα δεν ήταν μόνο οικονομικά. Η προσέγγιση των ανθρώπινων αναγκών και των κοινωνικών προβλημάτων όφειλε να γίνει από πρίσμα διαφορετικό από εκείνο της καθαρής οικονομικής σκοπιάς. Η πολυπλοκότητα των κοινωνικών προβλημάτων όχι μόνο αυτών που θέτει η κοινωνική συμβίωση καθ' αυτή, αλλά κυρίως εκείνων που προκύπτουν από την αντιπαλότητα των συμφερόντων μεταξύ εργοδοσίας και εργαζομένων, διεύρυνε τη θεματική της κοινωνικής πολιτικής σε μια τέτοια καθολικότητα που τη διαφοροποιεί σαφώς από τα παραδοσιακά συστήματα προστασίας της Κοινωνικής πρόνοιας και Κοινωνικής αντίληψης μόνο. Το παραγωγικό σύστημα (παραγωγή, κατανάλωση, συσσώρευση) δημιουργεί κοινωνικές εντάσεις, ανασφάλεια στην παραγωγική διαδικασία και άλλα προβλήματα με παρενέργειες κοινωνικής φύσης. Και η νέα κοινωνική πολιτική εκτελεί ακριβώς αυτό το ρόλο: παρεμβαίνει διαρθρωτικά και λειτουργεί συμπληρωματικά προς το οικονομικό σύστημα με διάφορα μέτρα κοινωνικής πολιτικής, όπως εκδοτήσεις, συντάξεις, επιδόματα, κοινωνικές παροχές, συγκρότηση εφεδρειών ανέργων για εξυπηρέτηση της αγοράς εργασίας κ.λ.π. ώστε να αμβλύνονται οι κοινωνικές αντιθέσεις και να δημιουργείται ήπιο, κατά το δυνατόν, κοινωνικό κλίμα πρόφορο για τη δημιουργική συμμετοχή και ευημερία του κοινωνικού συνόλου.

Συγκεκριμένα οι παροχές αυτές με τη μορφή κύρια υπηρεσιών, δεν θα ήταν δυνατή να παρέχεται με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια και θα ανάγκαζε μεγάλες μερίδες των

στρωμάτων αυτών να μην απολαμβάνουν των αναγκών αυτών υπηρεσιών. Γιά την επιτυχία της κοινωνικής πολιτικής και τους σκοπούς της απαραίτητη προϋπόθεση είναι η μεταφορά μέσα από την φορολογική πολιτική οικονομικών πόρων από τις υψηλότερα εισοδηματικές τάξεις. Δηλαδή να επιτυγχάνεται αποτελεσματικά η ανδιανομή του εθνικού εισοδήματος.

Τέλος, μέσα από την κοινωνική πολιτική αμβλύνονται οι κοινωνικές αντιθέσεις και ανυψώνεται ο ρόλος του κοινωνικού κράτους. Εμπεδώνεται το περὶ κοινωνικού δικαίου αίσθημα και απελευθερώνονται σημαντικές εργατικές δυνάμεις που με την σειρά του υποβοηθούν την αύξηση του εθνικού εισοδήματος.

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή συγκεκριμένης κοινωνικής πολιτικής διαμορφώνει και τους νόμους κανόνες δικαίου. Το κέντρο βάρους των ρυθμίσεων αυτών μετατοπίστηκε στο κοινωνικό δίκαιο, κύρια έκφραση του οποίου αποτελεί το εργατικό δίκαιο. Μέσα από το εργατικό δίκαιο ξεπηδούν οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις που έχουν οι εργαζόμενοι απέναντι στους εργοδότες και αντίστροφα. Μία από αυτές είναι και ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης.

Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης αποτελεί, όπως είναι γνωστό βασικό μοχλό προαγωγής των ποικίλων υποχρεώσεων του σύγχρονου κοινωνικού κράτους- πρόνοιας. Η κοινωνική ασφάλιση ΕΠΙΤΕΛΕΙ ΤΙΣ ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΜΕ ΜΙΑ ΥΓΙΑΝΤΙΑΣ κλίμακας μετατόπιση αγοραστικής δύναμης από τον οικονομικά ενεργό στο μη ενεργό πληθυσμό, από τους υγιείς στους ασθενείς, από τους εύπορους στους εισοδηματικά ασθενέστερους. Το διακίωμα ασφαλιστικής προστασίας συνήθως κατοχυρωμένο και

συνταγματικά, υλοποιείται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε χώρα, που αντανακλά την παράδοση, το επίπεδο ανάπτυξης, την πολιτική και οικονομική φιλοσοφία της. Παρά τις διαφορές όμως στην κοινωνική και στην οικονομική οργάνωση επιμέρους χωρών, παρατηρείται ουσιαστικά σύγκλιση ως προς τους τελικούς, στόχους και τις ευρύτερες επιδιώξεις.

Η κοινωνική ασφάλιση, ύστερα από μια πρωτοφανή όσο και παρατεταμένη άνθηση που γνώρισε μεταπολεμικά, βρίσκεται σήμερα σε ένα εξαιρετικά αρθσιμο σταυροδρόμι. Οι αισιόδοξοι μιλούν για την πρόσκαιρη κρίση. Οι περισσότεροι απαισιόδοξοι μιλούν για επικίνδυνο οικονομικό αδιέξοδο. Ο θεσμός, στα εκατό περίπου χρόνια λειτουργίας του, έφθασε σταδιακά στη σύγχρονη ωριμότητα, γνωρίζοντας καθ' οδόν αλληπάλληλους μετασχηματισμούς. Στο σκέλος των δαπανών οι μακροχρόνιες εξελίξεις σηματοδεύτηκαν από την ένταξη νέων προγραμμάτων, την ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση των ήδη υπάρχοντων, την προοδευτική ελαστικοποίηση των προϋποθέσεων για την απονομή παροχών και τη διεύρυνση του κύκλου δικαιούχων στο σύνολο του πληθυσμού.

Έτσι ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης έχει στις ημέρες μας εξελιχθεί σε τερδότης οικονομικής και κοινωνικής σημασίας όχημα στα πλαίσια του κράτους-ευημερίας. Πρόκειται για θεσμό που διαμορφώθηκε στη μακρόχρονη ιστορία της ανθρωπότητας—αλλά—πήρε—τη—σημερινή—προωθημένη—μορφή—του—μετά—το—Β' παγκόσμιο πόλεμο, με τη ριζική μεταστροφή των αντιλήψεων της διεθνούς κοινωνίας για το ρόλο και τις ευθύνες του κράτους.

Η συμμετοχή των πολιτών στην κοινωνική ασφάλιση απο-

τελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, που κατοχυρώνεται με ρητές διατάξεις των εθνικών Συνταγμάτων, καθώς και από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1948.

Το δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνική ασφάλιση υλοποιείται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε χώρα που αντανακλά την παράδοση, την ιστορία, το επίπεδο ανάπτυξης, την πολιτική και οικονομική φιλοσοφία της. Παρότι τις διαφορές όμως στην κοινωνική και οικονομική οργάνωση επιμέρους χωρών της διεθνούς κοινότητας υπάρχει ουσιαστικά σύγκλιση ως προς τους στόχους και τις ευρύτερες επιδιώξεις. Η κοινωνική ασφάλιση ταυτίζεται σε όλες ανεξαιρέτα τις χώρες με μια γιγαντιαία κλίμακα μετατόπιση πόρων από τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό στους απόμαχους της εργασίας από τους υγιείς στους σωματικά ή πνευματικά ανάπηρους, από τους εύπορους στους φτωχούς.

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Με το τέλος της περιόδου της κοινοκτημοσύνης η οικονομική και η κοινωνική ζωή αρχίζει να στηρίζεται στην ~~έννοια της ατομικής ιδιοκτησίας. Η αντιμετώπιση των απόβλε-~~
πτων αναγκών του ανθρώπου (ασθένεια, αναπηρία κ.λ.π.) βασίζεται στην επικουρία της οικογένειας με την ευρύτερη έννοια της κοινότητας. Πρόγραμματι η οικογένεια ως οικονομική και κοινωνική μονάδα αναλάμβανε τη στήριξη των μελών της, τα οποία

αδυνατούσαν να συμμετάσχουν στην παραγωγική διαδικασία λόγω ηλικίας, αναπηρίας ή ασθενείας.

Με την ατομική προσπάθεια και την οικογενειακή και κοινοτική αλληλεγγύη αντιμετώπιζονταν οι ανθρώπινες αντιξοότητες μέχρι τον 8ο π.χ. αιώνα περίπου, όταν οι αγροτικές κοινότητες συσπειρώθηκαν γύρω από την πόλη-κράτος, τη νέα διοικητική μονάδα. Θεμέλιο για την οργάνωση της πόλης-κράτους ήταν το δούλοκτητικό σύστημα, το οποίο σύντομα όμως δημιούργησε ακρηκτικές καταστάσεις. Ετσι γύρω στον 6ο π.χ. αιώνα, στην πόλη των Αθηνών λαμβάνονται ορισμένα μέτρα για την προστασία των φτωχών και την άμβλυνση της κοινωνικής οξύτητας. Τα κυριότερα από αυτά ήταν:

- α. Η δωρεάν χορήγηση τροφίμων, με δημόσια δαπάνη, σε περίπτωση κακής εσοδείας.
- β. Η χορήγηση επιδόματος για την διατροφή των αναπήρων πολέμου και των ανίκανων προς εργασία.
- γ. Η πρόνοια για τα ορφανά των πεσόντων στον πόλεμο.
- δ. Η προστασία της υγείας του λαού με την καθιέρωση ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης, με δαπάνες που καλύπτονταν με τα έσοδα ειδικού τέλους σε βάρος όλων των πολιτών.

Στην αρχαία Ρώμη, στην οποία η οικονομική ζωή θεμελιώ-
~~νεται στο δικαίωμα της ιδιοκτησίας και την ελευθερία των~~
 συναλλαγών, θεσπίστηκαν επίσης κατά καιρούς ορισμένα μέσα κοι-
 νωνικής πρόνοιας, όπως η απαγόρευση με την LEX ROETELIA το
 326 π.χ. του δανεισμού με υποθήκη του σώματος, η καθιέρωση
 δωρεάν διανομής τροφίμων στους ανέργους το 2ο π.χ. αιώνα κ.α.

Στην αρχαία Ρώμη εμφανίστηκαν και οι πρώτες οργανώσεις αλληλοβοήθειας των ελευθέρων εργαζομένων, κυρίως των τεχνιτών. Συγκεκριμένα αυτές οι οργανώσεις παρίχαν στα μέλη τους έναντι τακτικής εισφοράς, το διαφεύγον εισόδημα λόγω ασθένειας ή ατυχήματος, καθώς και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Κατά τη μεσαιωνική εποχή οι παράγοντες που επηρέασαν αποφασιστικά τη διαμόρφωση της κοινωνικής πρόνοιας ήταν ο φεουδαλισμός και η εκκλησία. Την περίοδο αυτή οργανώθηκαν όμοιο επαγγελματικές ομάδες (συντεχνίες), με στόχο να προασπίσουν τα οικονομικά συμφέροντα των μελών τους. Η οργάνωση απέβλεπε στον έλεγχο της τοπικής αγοράς, της εισόδου νέων μελών, των μισθών, του ωραρίου εργασίας κ.λ.π. Οι συντεχνίες ίδρυσαν επίσης ταμεία για την αντιμετώπιση της ασθένειας και την καταβολή των εξόδων κηδείας, με τον καθορισμό αντίστοιχων εισφορών. Είναι χαρακτηριστικό ότι αρκετές συντεχνίες διέθεταν οικονομικούς πόρους για τη συντήρηση δικών τους νοσοκομείων και λουτρών, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και την καταβολή μισθού στους ασθενείς εργαζόμενους. Υπό τη σκέπη της εκκλησίας δημιουργήθηκαν παράλληλα θεσμοί παροχής κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας. Συγκεκριμένα ιδρύθηκαν νοσοκομεία, γηροκομεία και πτωχοκομεία, τα οποία παρείχαν περίθαλψη και αρωγή στους ασθενείς και τους φτωχούς.

~~Η βιομηχανική επανάσταση επέφερε ριζικές μεταβολές~~

στην οικονομική και την κοινωνική οργάνωση. Οι συντεχνίες, υπό την πίεση του ανταγωνισμού και του εμπορίου, έχασαν σταδιακά την εσωτερική συνοχή τους. Οι αρχιτεχνίτες ήρθαν σε ρήξη με τα νεότερα μέλη και τους μαθητευόμενους και οι τελευταίοι

αναζήτησαν προστασία στις οργανωμένες αδελφότητες. Οι αδελφότητες αυτές ήταν οι πρόγγελοι των μετέπειτα εργατικών συνδικάτων, αλλά και πρόδρομοι της κοινωνικής ασφάλισης. Οργανώθηκαν συγκεκριμένα ως ταμεία αλληλοβοήθειας με τη χορήγηση στα μέλη τους παροχών σε περίπτωση ασθένειας, γήρατος ή θανάτου, έναντι τακτικών εισφορών.

Σημαντική ήταν επίσης, για την έννοια της κοινωνικής ασφάλισης, η ίδρυση <<Δημόσιων Ταμειευτηρίων>>. Σε αυτά κατατίθονταν έναντι τόκου οι αποταμιεύσεις των ατόμων, καθώς και η λεγόμενη <<ευθόνη του εργοδότη>>. Η τελευταία αποτελούσε την πηγή άντλησης κεφαλαίων για την αντιμετώπιση των εργατικών ατυχημάτων, για τα οποία την ευθόνη έφερε ο εργοδότης.

Από τα τέλη του 19ου αιώνα, κυρίως όμως κατά τη διάρκεια του 20ου, ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης διαμορφώνεται σταδιακά στη σημερινή του μορφή. Το πρώτο ολοκληρωμένο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης εμφανίζεται στη Γερμανία, όπου με νόμο της 31.5.1883 καθιερώνεται η υποχρεωτική ασφάλιση των μισθωτών κατά της ασθένειας και του ατυχήματος. Μετέπειτα, με νόμο της 22.7.1889, η ασφάλιση επεκτείνεται στο γήρας και την αναπηρία. Το παράδειγμα της Γερμανίας και άλλων χωρών που ακολούθησαν αφορά το γνωστό ως κλασικού τύπου σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (SOCIAL INSURANCE). Το σύστημα αυτό αποβλέπει στην προστασία των μισθωτών, αλλά και άλλων κατηγοριών εργαζομένων (π.χ. ελεύθεροι επαγγελματίες και αγρότες), έναντι των ασφαλιζόμενων κινδύνων, με έσοδα που προέρχονται κατά βάση από τις εισφορές των εργοδοτών και των εργαζομένων, σε μικρότερο όμως βαθμό και από κρατική επιχορήγηση. Τα κλασικού τύπου συστήματα κοινωνικής Ασφάλισης βασίζονται σε δύο πάγιες

αρχές, της αυτοβοήθειας και της αυτοδύμνας.

Η αρχή της αυτοβοήθειας έχει την έννοια ότι οι ασφαλιζόμενοι καλύπτουν τις δαπάνες του ασφαλιστικού τους οργανισμού με την καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς. Έτσι οι ίδιοι οι ασφαλιζόμενοι λαμβάνουν πρόνοια για το μέλλον τους. Από την πλευρά αυτή το κλασσικού τύπου σύστημα κοινωνικής ασφάλισης προσεγγίζει τα σχήματα ασφάλισης, που εφαρμόζουν σε αρκετές χώρες σήμερα ιδιωτικοί ασφαλιστικοί οργανισμοί.

Η αρχή της αυτοδύμνας έχει εξάλλου την έννοια ότι η ασφάλιση παρέχεται από ασφαλιστικούς φορείς που διαθέτουν κάποιο βαθμό αυτοτέλειας. Οι φορείς αυτοί έχουν κατά κανόνα τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και βρίσκονται κάτω από κρατική εποπτεία. Στη διοίκηση των φορέων μετέχουν εκπρόσωποι των ασφαλισμένων, των εργοδοτών και του κράτους. Η συμμετοχή κυβερνητικού εκπροσώπου εξασφαλίζει στην καθημερινή πράξη την κρατική εποπτεία και τον έλεγχο στην οικονομική και τη διοικητική λειτουργία του νομικού προσώπου. Συχνά η ασφαλιστική κάλυψη αποβλέπει την ευρύτερη κοινωνική προστασία και πρόνοια του πληθυσμού, με χρηματοδότηση από γενικά φορολογικά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού αλλά και παράλληλη προσφυγή σε ασφαλιστικές εισφορές. Σε τέτοιας μορφής συστήματα αποδίδεται ο όρος κοινωνική ασφάλεια.

Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης εμφανίζεται αμέσως σχεδόν μετά, τη σύσταση του ελληνικού κράτους. Η ασφαλιστική κάλυψη άρχισε ουσιαστικά από τα πιο επικίνδυνα και επίπονα επαγγέλματα και σταδιακά επεκτάθηκε και σε άλλες κατηγορίες εργαζομένων.

Πρώτος ασφαλιστικός οργανισμός θεωρείται το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (ΝΑΤ) που ιδρύθηκε με Διάταγμα της 18-12-1836 και λειτούργησε με το νόμο ΧΛΘ΄ της 29-7-1861. Ακολουθεί η σύσταση ειδικού ταμείου για τους μεταλλωρύχους στις 31-5-1882 που είχε ξεκινήσει διαδικαστικά νωρίτερα με το νόμο περί μεταλλείων του 1861. Το ασφαλιστικό ταμείο των εργατών μεταλλείων είχε ουσιαστικά χαρακτήρα ταμείου αλληλοβοήθειας με τη χορήγηση κυρίως συντάξεων και έσοδα από εισφορές των εργοδοτών και των εργαζομένων.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης εμφανίστηκε αρχικά με την μορφή της παροχής πρόνοιας στα επιζώντα μέλη των οικογενειών των εργαζομένων, σταδιακά όμως πήρε τη σύγχρονη ασφαλιστική μορφή, της κάλυψης δηλαδή κατά των κινδύνων του γήρατος, της αναπηρίας και του θανάτου. Το 1861 λαμβάνεται πρόνοια για χορήγηση σύνταξης στους

δημόσιους υπαλλήλους και παράλληλα εισάγεται και ο θεσμός της επικουρικής ασφάλισης με την ίδρυση των Μετοχικών Ταμείων Στρατού και Ναυτικού, καθώς και του Μετοχ. Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων. Ακολουθούν στη συνέχεια τα ειδικά ταμεία

ασφάλισης ορισμένων κατηγοριών παλλήλων (τραπεζικοί, σιδηροδρόμοι κ.α.) με σκοπό την ασφαλιστική κάλυψη του κινδύνου της ασθένειας.

Η εγκατάσταση το 1922 στην Ελλάδα των προσφύγων από τη Μ.Ασία δημιούργησε εκρηκτικές συνθήκες στην αγορά εργασίας και συνακόλουθα την ανάγκη αντιμετώπισής τους. Με το Ν. 2868/1922 θεσπίζεται η αρχή της υποχρεωτικής ασφάλισης των μισθωτών κατά κλάδους ή επιχειρήσεις και εισάγεται η αρχή της ίσως εισφοράς εργοδοτών και ασφαλισμένων.

Η διαδικασία για την οργάνωση ταμείων ασφάλισης στο χώρο των αυτοαπασχολούμενων αρχίζει το 1925 από τους γιατρούς, τους δικηγόρους και τους τεχνικούς, ενώ στη συνέχεια επεκτείνεται και στους επαγγελματιοβιοτέχνες και τους εμπόρους. Τα ταμεία όμως που ιδρύθηκαν περιορίστηκαν μόνο στην κάλυψη του κλάδου συντάξεων.

Παρά τη δημιουργία των παραπάνω ταμείων, ο αριθμός των ασφαλισμένων παρέμενε περιορισμένος. Έτσι μέχρι το 1925 λειτουργούσαν συνολικά 21 ασφαλιστικοί φορείς που κάλυπταν 17.000 περίπου άτομα. Τα προβλήματα του υποτυπώδους μέχρι τότε συστήματος κοινωνικής ασφάλισης δεν διέφεραν όμως από κείνα που χαρακτηρίζουν και το σημερινό.

Αποφασιστικό βήμα στην εξέλιξη του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης στη χώρα αποτελεί η σύσταση και η λειτουργία του ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με σκοπό την κάλυψη των μέχρι τότε ανασφαλιστων μισθωτών. Ο αρχικός Ν. 5733/1932 δεν εφαρμόστηκε. Μετά από νέα επεξεργασία ψηφίστηκε ο Ν. 6298/1934 που ίσχυσε από 1ης Δεκεμβρίου 1937. Με τη σύσταση του ΙΚΑ

γενικεύθηκε έτσι η ασφάλιση των μισθωτών του αστικού πληθυσμού για τους κλάδους συντάξεων και ασθενείας. Με την διαδικασία των διάφορων κανονιστικών διατάξεων η ασφάλιση του ΙΚΑ επεκτάθηκε, βαθμιαία σε όλα τα αστικά και ημιαστικά κέντρα της χώρας, καθώς επίσης και στις οικονομικές εκείνες δραστηριότητες που ασκούνται σε συγκεκριμένες περιοχές έξω από αστικά κέντρα (βιομηχανικές και μεταλλευτικές επιχειρήσεις, οικοδομικά έργα, ξενοδοχεία κ.α.) Σήμερα η κάλυψη έχει γεωγραφικά επεκταθεί σε ολόκληρη την επικράτεια.

Η ασφαλιστική κάλυψη του συνόλου σχεδόν του ελληνικού πληθυσμού ολοκληρώθηκε με το Ν. 4169/1961 <<περί Γεωργικών Κοινωνικών Ασφάλισων >> και τη σύσταση του Οργανισμού Γεωργικών Ασφάλισων (ΟΓΑ). Στον ΟΓΑ υπήχθησαν όλοι όσοι ασχολούνταν με εργασίες αγροτικής φύσης, ένα αρκετά σημαντικό δηλαδή ποσοστό του πληθυσμού της χώρας. Οι παροχές του οργανισμού είναι τόσο χρηματικές όσο και σε είδος και συνίστανται σε συντάξεις λόγω γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου, σε παροχές ασθενείας (ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη) και σε παροχές αποζημίωσης στους ιδιοκτήτες ή εκμεταλλευτές γεωργικών επιχειρήσεων για ζημιές της παραγωγής από παγετό ή χαλάζι.

Η ασφαλιστική κάλυψη κατά τον κίνδυνον της ανεργίας, που έμενε μέχρι τότε ακάλυπτος, εγκαινιάζεται το 1945 με την ίδρυση του Οργανισμού Ανεργίας, που περιοριζόταν στην κάλυψη των μισθωτών των βιομηχανικών επιχειρήσεων. Ο οργανισμός αυτός μετονομάζεται με το Ν.Δ. 212/69 σε Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), ο οποίος λειτουργεί μέχρι

σήμερα ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και υπόκειται στην εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας. Πρόροι του ΟΑΕΔ είναι κυρίως οι εισφορές που συγκεντρώνονται από τους ασφαλισμένους και τους εργοδότες, οι οποίες διαφοροποιούνται κατά κλάδο ασφάλισης, (ανεργία, στράτευση, οικογενειακά επιδόματα). Οι εισφορές αυτές συνεισπράττουν με εκείνες του ΙΚΑ.

Παράλληλα σχεδόν με τη δημιουργία φορέων κύριας ασφάλισης άρχισαν να ιδρύονται και οργανισμοί επικουρικής ασφάλισης με σκοπό τη χορήγηση πρόσθετων παροχών με περιοδικό ή εφάπαξ χαρακτήρα, π.χ. τα Μετοχικά Ταμεία Στρατού και Ναυτικού, καθώς και το μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων, που λειτουργούν από δεκαετίες. Από τους φορείς επικουρικής ασφάλισης που εποπτεύονται σήμερα από το Υπουργείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αρχαιότερο θεωρείται το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας Προσωπικού Εμπορικών, Βιοτεχνικών και Επαγγελματικών Επιμελητηρίων, που ιδρύθηκε το 1925. Εκτοτε δημιουργήθηκαν και άλλοι φορείς, ανεβάζοντας σήμερα το σύνολο των φορέων σε 57 και τον αριθμό των κλάδων επικουρικής ασφάλισης σε 11.

Από την επισκόπηση της ιστορικής εξέλιξη του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, αλλά και με τη μελέτη του θεσμικού πλαισίου και των κατηγοριών των ασφαλιστικών φορέων, προκύπτει η πολυπλοκότητα και ο πολυκερματισμός του συστήματος.

Πράγματι ο θεσμός αναπτύχθηκε αποσπασματικά, χωρίς αυστηρό προγραμματισμό, στάθμιση των αναγκών και σαφή ιεράρχηση στόχων και επιδιώξεων. Ο θεσμός διαμορφώθηκε στην σημερινή του μορφή κάτω από την επίδραση οικονομικών, πολιτικών,

ιστορικών και κοινωνικών συγκυριών.

Την ευθύνη της κοινωνικής ασφάλισης έχει επωμιστεί ένα ετερόκλητο πλήθος φορέων, που υπάγονται σε διάφορα υπουργεία και χαρακτηρίζονται από ποικιλία νομικών καθεστώτων, εισφορών και παροχών. Εκτός όμως από την πληθώρα των φορέων παρατηρείται ταυτόχρονα και το φαινόμενο της πολλαπλής τους δραστηριότητας. Είναι έτσι χαρακτηριστικό ότι οι φορείς κύριας ασφάλισης παρέχουν και επικουρική ασφάλιση, φορείς επικουρικής ασφάλισης παρέχουν και υγειονομική περίθαλψη, ενώ φορείς ασθενείας καλύπτουν τους ασφαλισμένους και για πρόνοια. Αυτό συμβαίνει κατά κανόνα σε ταμεία καλά οργανωμένων ομάδων εργαζομένων, οι οποίες κατάφεραν, με την άσκηση επιτυχών πιέσεων, να ανεξαρτητοποιηθούν τους φορείς τους από το σύστημα γενικής προστασίας του πληθυσμού.

Ός προς το χαρακτήρα του, το ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα διαθέτει στοιχεία τόσο από την κλασικού τύπου κοινωνική ασφάλιση όσο και από την κοινωνική ασφάλεια. Αυτό προκύπτει από την εξέταση των βασικών διαρθρωτικών χαρακτηριστικών του ισχύοντος καθεστώτος. Υπενθυμίζεται ότι στα πλαίσια της κοινωνικής ασφάλισης λειτουργεί συνήθως σύστημα παροχών που συνδέονται, άμεσα και έμμεσα, με την απασχόληση του ασφαλισμένου και τις αποδοχές του, ενώ η κοινωνική ασφάλεια υλοποιείται με τις άλλες δύο κατηγορίες συστημάτων, εκείνο της καθολικής κάλυψης ή εκείνο της προστασίας του εισοδήματός.

Τόσο η φιλοσοφία όσο και η όλη σύλληψη των δύο ακραίων μορφών οργάνωσης του ασφαλιστικού συστήματος διαφέρουν σε μία σειρά σημείων.

Πρώτο η κοινωνική ασφάλιση, δηλαδή το σύστημα παροχών με βάση την απασχόληση, στηρίζεται ουσιαστικά στη χρηματοδότηση με έσοδα από τις εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών. Και αυτό ως αποτέλεσμα της αρχής της αυτοβοήθειας, στην οποία βασίζεται ο θεσμός. Αντίθετα η κοινωνική ασφάλεια χρηματοδοτείται με έσοδα από φορολογία που βαρύνει ολόκληρο τον πληθυσμό.

Δεύτερο, η κοινωνική ασφάλεια καλύπτει το σύνολο του πληθυσμού, ενώ τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης παρέχουν προστασία σε συγκεκριμένες ομάδες εργαζομένων, οι οποίες και επιβαρύνονται βέβαια με την καταβολή ασφαλιστρον.

Τρίτο, στην κοινωνική ασφάλιση οι παροχές προς τους ασφαλισμένους αποτελούν συνάρτηση των εισφορών τους, διαφοροποιούνται συνεπώς με κριτήριο το ύψος των αποδοχών και το συνολικό χρόνο ασφάλισης. Στην κοινωνική αντίθετα, ασφάλεια εξασφαλίζεται ομοιόμορφο επίπεδο προστασίας.

Τέταρτο, στην κοινωνική ασφάλιση φορείς της ασφαλιστικής προστασίας είναι αυτοδιοικούμενοι οργανισμοί που εποπτεύονται από το κράτος. Αντίθετα στην κοινωνική ασφάλεια λειτουργεί συνήθως ένας μόνο ασφαλιστικός φορέας, που διαχειρίζεται τους πόρους της καθολικής ασφάλισης.

Το ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα εμφανίζει μικτό χαρακτήρα, αφού άλλοτε κλείνει προς τη μία και άλλοτε προς την άλλη κατεύθυνση. Οι ασφαλιστικοί εκείνοι φορείς, η μεγάλη πλειοψηφία, που παρέχουν προστασία σε συγκεκριμένες κατηγορίες εργαζομένων και συγκεντρώνουν κατά βάση έσοδα από τις εισφορές των ασφαλισμένων και των εργοδοτών τους ακολουθούν, σε

μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, σύστημα ασφάλισης με παροχές που στηρίζονται στην απασχόληση και το ύψος των αποδοχών. Οι φορείς συνεπώς αυτοί εφαρμόζουν κάποια παραλλαγή της κλασικού τύπου κοινωνικής ασφάλισης. Τέτοια είναι, για παράδειγμα, η περίπτωση του μεγαλύτερου φορέα ασφάλισης μισθωτών, του ΙΚΑ, αλλά και των άλλων φορέων ασφάλισης εργαζομένων στο μη-αγροτικό τμήμα της οικονομίας.

Σε αντίθεση με το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η δημιουργία του ΟΓΑ το 1961 προσανατολίστηκε προς το σύστημα της κοινωνικής ασφάλειας, ακολουθώντας ειδικότερα τη μορφή συστήματος καθολικής κάλυψης του αγροτικού πληθυσμού. Πράγματι τα έσοδα του Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων προέρχονται κατά βάση από γενικά και ειδικά φορολογικά έσοδα του κράτους και όχι εισφορές που καταβάλλονται από τους ασφαλισμένους αγρότες. Παράλληλα το ύψος των παροχών είναι ενιαίο και φυσικά δεν συνδέεται με το μέγεθος του ουσιαστικά ανύπαρκτου άλλωστε ασφαλιστρού. Σημειώνεται εξάλλου ότι οι παροχές του ΟΓΑ συμπληρώνουν στην πράξη το εισόδημα των αγροτών. Αντίθετα οι παροχές του ΙΚΑ και των άλλων φορέων αποβλέπουν στην αναπλήρωση του εισοδήματος των δικαιούχων.

Το σύνολο των ασφαλιστικών φορέων, με εξαίρεση τον ΟΓΑ ακολουθούν στην πραγματικότητα κάποιο ενδιάμεσο σχήμα, όπου ~~συνηπάρχουν στοιχεία τόσο της κλασικής τύπου κοινωνικής~~ ασφάλισης όσο και της κοινωνικής ασφάλειας. Πράγματι μερικοί φορείς χρηματοδοτούνται σε μεγάλο ποσοστό, με κρατική επιχορήγηση, δηλαδή από γενικά φορολογικά έσοδα ή από τους γνωστούς ως φόρους υπέρ τρίτων, γεγονός που υποδηλώνει απο-

μάκρυνση από την αρχή της αυτοβοήθειας.

Ιδιότυπο μπορεί, τέλος, να χαρακτηριστεί το σύστημα κάλυψης των δημοσίων υπαλλήλων, οι οποίοι δεν καταβάλλουν εισφορές, αφού οι παροχές τους χρηματοδοτούνται με γενικά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού. Το σύστημα αυτό, ενώ ως προς τη διάρθρωση των παροχών χαρακτηρίζεται από τις αρχές της ασφάλισης, στον τομέα της χρηματοδότησης υιοθετεί την προσέγγιση της κοινωνικής ασφάλειας. Στην έκταση βέβαια που οι αποδοχές που καταβάλλονται στους δημοσious υπαλλήλους υστερούν σε σχέση με τις αποδοχές άλλων κατηγοριών εργαζομένων με τα ίδια προσόντα κατά το ποσό των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται από τους τελευταίους, θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι η χρηματοδότηση γίνεται ουσιαστικά από τους ίδιους δημοσious υπαλλήλους. Όμως η επαλήθευση ή η απόρριψη μιας τέτοιας υπόθεσης προϋποθέτει ελέγχους, οι οποίοι βρίσκονται έξω από τους στόχους της παρούσας μελέτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ
ΜΕΓΕΘΟΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Ο Κοινωνικός Προϋπολογισμός που καταρτίζεται από την Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων παρουσιάζει συνολικά και αναλυτικά, τα διάφορα χρηματικά ποσά που προγραμματίζονται να διατεθούν από το Δημόσιο και τους Ασφαλιστικούς φορείς για την Υγεία, την Πρόνοια και την Κοινωνική Προστασία των Ελλήνων Πολιτών.

Ο κοινωνικός Προϋπολογισμός του έτους 1990 παρά τις σοβαρές οικονομικές δυσχέρειες που αντιμετωπίζει η χώρα, εμφανίζει ευξημένες δαπάνες για την Κοινωνική Ασφάλιση, την Υγεία και την Πρόνοια που αποτελούν πρώτη προτεραιότητα της κυβερνητικής Πολιτικής.

Το συνολικό ύψος των δαπανών του Κοινωνικού Προϋπολογισμού κατά το τρέχον έτος υπολογίζεται να φθάσει τα 2.513 δισ. δρχ. και είναι αυξημένο έναντι του 1989 κατά 502,9 δισ. δρχ. ή κατά 25% .

Ειδικότερα για την Υγεία θα δαπανηθούν 321,94 δισ.δρχ. έναντι 211,9 δισ. δρχ. του έτους 1989, για την Πρόνοια 67,96 δισ. δρχ. έναντι 52,1 δισ. δρχ. του έτους 1989 και για την Κοινωνική Ασφάλιση ~~2.123,5 δισ. δρχ. έναντι 1.746,66 δισ. δρχ. του έτους 1989.~~

Ο Κοινωνικός Προϋπολογισμός εμφανίζει τα ποσά που διαθέτουμε για την κοινωνική προστασία, ασφάλιση-υγεία-πρόνοια, του Ελληνικού λαού, μέσω των ειδικών προϋπολογισμών του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, των ασφαλιστικών οργανισμών των διαφόρων υπηρεσιών κοινωνικής Ασφάλισης και απ'ευθείας από το Κράτος.

Ο Κοινωνικός Προϋπολογισμός του έτους 1990 περιλαμβάνει σε γενικές γραμμές έσοδα και έξοδα κατά τομείς ως κατωτέρω:

	Εσοδα εκ. δρχ.	Εξοδα εκ. δρχ.
1)Κοινωνική ασφάλιση	2.066.316	2.123.585
2)Υγεία	321.949	321.949
3)Πρόνοια	67.943	67.943

Η αύξηση των εσόδων της Κοινωνικής Ασφάλισης του έτους 1990 οφείλεται στην αυξημένη απόδοση των ασφαλιστικών εισφορών και λοιπών πόρων λόγω της αύξησης του Εθνικού Εισοδήματος και του αριθμού των άμεσα ασφαλισμένων, και την αύξηση της Κρατικής Επιχορήγησης κυρίως στους μεγάλους Ασφαλιστικούς Οργανισμούς (ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΤΕΒΕ, κ.λ.π.)

Η αύξηση των εξόδων οφείλεται στην αύξηση του αριθμού των προσώπων που δικαιούνται παροχές, την αύξηση των παροχών λόγω γενικών ή ειδικών αυξήσεων και την ποιοτική βελτίωση των παροχών.

Ι.Η δαπάνη για κοινωνική προστασία έτους 1990

Το σύνολο της δαπάνης που προϋπολογίζεται το έτος 1990 για κοινωνικές υπηρεσίες, δηλαδή την κοινωνική ασφάλιση, την υγεία και την κοινωνική πρόνοια, ανέρχεται σε 2.513.477 δρχ.

Στο ανωτέρω ποσό περιλαμβάνονται:

Κοινωνική ασφάλιση

α. Η δαπάνη για κοινωνική ασφάλιση που παρέχεται από τους φορείς που υπάγονται στο υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και

Κοινωνικών Ασφαλίσεων (1.413.037 εκ. δρχ.) και αυτούς που υπόγονται στα άλλα Υπουργεία (292.535 εκ. δρχ.).

β. Η δαπάνη για ασφαλιστική προστασία του προσωπικού της Δ.Ε.Η. και του Ο.Α.Π. (52.858 εκ. δρχ.).

γ. Τα ποσά που θα διατεθούν απ'ευθείας από το Κρατικό Προυπολογισμό για την ασφαλιστική προστασία των πολιτικών και στρατιωτικών συνταξιούχων του Δημοσίου (365.155 εκ. δρχ.).

Υγεία

α. Τα ποσά που θα διατεθούν για υγεία από τους προϋπολογισμούς του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και των Νομαρχιών σαν επιχορήγηση των Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων και γενικές δαπάνες του υπουργείου (283.431 εκ. δρχ.).

β. Η δαπάνη για την υγειονομική περίθαλψη των Δημοσίων Υπαλλήλων και συνταξιούχων, πολιτικών και στρατιωτικών. (38.518 εκ. δρχ.).

Πρόνοια

Τα ποσά που θα διατεθούν από τους προϋπολογισμούς του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και των Νομαρχιών για πρόνοια με μορφή επιχορήγησης στα Ιδρύματα Κοινωνικής Πρόνοιας, βοηθήματα και λοιπά επιδόματα (67.943 εκ. δρχ.).

Από την περαιτέρω ανάλυση και σύγκριση των ανωτέρω μεγεθών προκύπτει, σε σχέση με το 1990, αύξηση των ποσών που θα

διατεθούν από το κράτος και τους φορείς που εξαστώνται από αυτό για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, κατά την κατωτέρω διάκριση:

α. Από τους φορείς κοιν. ασφάλισης, που υπάγονται στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Κατά το έτος 1990 1.413.036 εκ. δραχ. κατά το έτος 1989 1.145.799 εκ. δραχ.

β. Από τους φορείς κοιν. ασφάλισης που υπάγονται στα λοιπά Υπουργεία.

Κατά το έτος 1990 292.535 εκ. δραχ. κατά το έτος 1989 246.756 εκ. δραχ.

γ. Από τις υπηρεσίες ασφάλισης προσωπικού Δ.Ε.Η. και Ο.Α.Π.

Κατά το έτος 1990 52.858 εκ. δραχ. κατά το έτος 1989 41.872 εκ. δραχ.

δ. Από τον Τακτικό Κρατικό Προϋπολογισμό.

Για συντάξεις πολιτικών, στρατιωτικών και πολεμικών συνταξιούχων.

Κατά το έτος 1990 365.155 εκ. δραχ. κατά το έτος 1989 280.207 εκ. δραχ.

Για την περίθαλψη των δημοσίων υπαλλήλων, στρατιωτικών και συνταξιούχων και των οικογενειών τους.

Κατά το έτος 1990 38.518 εκ. δραχ. κατά το έτος 1989 31.997 εκ. δραχ.

Εκτός από τα ανωτέρω από τον Τακτικό Κρατικό Προϋπολογισμό θα διατεθεί κατά το έτος 1990 για την υγεία, και πρόνοια του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων και των Νομαρχιών το ποσό των 351.374 εκ. δραχ. έναντι 263.956 εκ. δραχ. του έτους 1989.

II. Οι δαπάνες του Τακτικού Κρατικού Προυπολογισμού για κοινωνική προστασία.

Ο Τακτικός Κρατικός Προυπολογισμός περιέλαβε για κοινωνικές υπηρεσίες το έτος 1990 ποσό 755.047 εκ. δρχ. έναντι 576.160 εκ. δρχ. του έτους 1989 και είναι αυξημένο κατά 178.887 εκ δρχ.

Η ανωτέρω δαπάνη του Τακτικού Κρατικού Προυπολογισμού για κοινωνικές υπηρεσίες αναφέρεται σε συντάξεις πολιτικών και στρατιωτικών συνταξιοούχων, σε συντάξεις Δημοτικών και Κοινοτικών υπαλλήλων, σε χορηγίες προέδρων Κοινοτήτων, αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης μη καλυπτόμενων από Ασφαλιστικούς Οργανισμούς, σε έξοδα υγειονομικής περίθαλψης δημοσίων υπαλλήλων και συνταξιοούχων, σε επιχορηγήσεις ιδρυμάτων κοινωνικής πρόνοιας και νοσηλευτικών ιδρυμάτων και σε γενικές δαπάνες του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Εκτός από τα ανωτέρω, στον Τακτικό Κρατικό Προυπολογισμό περιλαμβάνεται ποσό 417.446 εκ. δρχ. για άμεση Κρατική επιχορήγηση ασφαλιστικών οργανισμών για τη βελτίωση των συντάξεων και λοιπών παροχών. Το ποσό αυτό κατανέμεται ως ακολούθως:

ΑΣΦ. ΦΟΡΕΙΣ	1990	1989
	(σε εκ. δρχ.)	
ΙΚΑ	193.871	171.693
ΟΓΑ	177.975	153.075
ΤΕΒΕ	29.798	23.175
ΤΑΕ	4.661	2.858
ΤΣΑ	5.650	1.700
Τ.Τ.Τ.	28	25
Ταμ. Αναπήρων	15	15
Μ.Τ.Π.Υ.	150	100
Τ.Π.Δ.Υ.	350	250
ΤΑΥΟΥ	1.000	-
ΟΑΕΔ	2.300	810
ΟΕΚ	100	100
ΕΛΓΑ	1.500	2.500
Βουλή των Ελλήνων	48	41,5
	<u>417.446</u>	<u>356.342,5</u>

III. Οι παροχές της κοινωνικής ασφάλισης.

Γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν οἱ συνέπειες ἀπὸ τὴν ἐπέλευση τῶν ἀσφαλιζομένων κινδύνων χορηγοῦνται ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ἀσφάλιση παροχές οἱ ὁποῖες διακρίνονται σὲ παροχές σὺνταξης (ἀναπηρίας, γήρατος ἐπιζώντων), παροχές ἀσθένειας (σὲ εἶδος καὶ σὲ χρέμα), παροχές πρόνοιας (κυρίως ἐφάπαξ βοηθήματα), παροχές ἀνεργίας, παροχές οἰκογενειακῶν ἐπιδομάτων.

Στὸ κοινωνικὸ προϋπολογισμὸ ἔτους 1990 περιλαμβάνονται τὰ κατωτέρω ποσὰ γιὰ τὴν χορήγηση τῶν παροχῶν.

Για παροχές συντάξεων		1.590.678 εκ.δρχ.
--Απὸ τοὺς φορεῖς κοιν. ἀσφάλισης	1.097.589	
--Απὸ τοὺς φορεῖς λοιπ. Ὑπουργείων	86.411	
--Απὸ τὸ Δημόσιο	365.155	
--Απὸ τὶς υπηρεσίες ἀσφάλισης	41.523	
Για παροχές ἀσθενείας		269.805 εκ. δρχ.
--Απὸ τοὺς φορεῖς κοιν. ἀσφάλισης	218.181	
--Απὸ τοὺς φορεῖς λοιπ. Ὑπουργείων	7.121	
--Απὸ τὸ Δημόσιο	38.518	
--Απὸ τὶς υπηρεσίες ἀσφάλισης	5.985	
Για παροχές πρόνοιας		104.787 εκ.δρχ.
--Απὸ τοὺς φορεῖς κοιν. ἀσφάλισης	39.112	
--Απὸ τοὺς φορεῖς λοιπ. Ὑπουργείων	60.325	
--Απὸ τὶς υπηρεσίες ἀσφάλισης	5.350	
Για παροχές ἀνεργίας ἀπὸ τοὺς φορεῖς κοιν. ἀσφάλισης		48.527 εκ.δρχ.
Για παροχές οἰκογενειακῶν ἐπιδομάτων ἀπὸ τοὺς φορεῖς κοιν. ἀσφάλισης		14.500 εκ.δρχ.

Στὶς παροχές πρόνοιας περιλαμβάνονται καὶ 14.064 εκ. δρχ. γιὰ ἀσφάλιση ἀπὸ τὸν ΕΛ.Γ.Α. τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς γιὰ

το χαλδί και τον παγετό, 1554 εκ. δρχ. για την χορήγηση από τον Ο.Α.Ε.Δ. επιδομάτων στρατεύσεως, 500 εκ. δρχ. για επιδόματα μητρότητας, 18.498 εκ. δρχ. για δαπάνες επαγγελματικής κατάρτισης, 10.426 εκ. δρχ. για προγράμματα Απασχόλησης, 22 εκ. δρχ. για τους σκοπούς της εργατικής Εστίας. Τέλος στις παροχές πρόνοιας περιλαμβάνονται, αν πρόκειται για αυτοτελείς παροχές και οι παροχές οικογενειακών επιδομάτων και επιδομάτων ανεργίας που χορηγούνται βασικά από τον Ο.Α.Ε.Δ. οι οποίες αναλύονται κατωτέρω.

Οικογενειακά επιδόματα

Κατά κανόνα η κοινωνική ασφάλιση καλύπτει και τα πρόσωπα που συντηρούνται από τον ασφαλισμένο με προσαύξηση των παροχών που χορηγούνται ανάλογα με τον αριθμό των προστατευόμενων μελών (οικογενειακά επιδόματα).

Επίσης για τη χορήγηση οικογενειακών επιδομάτων στους μισθωτούς λειτουργεί στον Ο.Α.Ε.Δ. ειδικός λογαριασμός στον οποίο εισφέρουν γενικά οι μισθωτοί 1% του μισθού τους και άλλο 1% οι εργοδότες και συνεισπράττονται με τις ασφαλιστικές εισφορές του Ι.Κ.Α. Τα οικογενειακά επιδόματα που θα χορηγηθούν από τον Ο.Α.Ε.Δ. θα φθάσουν το έτος 1990 τα 14.500 εκ. δρχ. έναντι 17.500 εκ. δρχ. του έτους 1989.

Εκτός από τα ανωτέρω παρέχονται από το Κράτος μέσω του ~~Ο.Γ.Α. οικογενειακά επιδόματα τέκνων στο σύνολο του πληθυσμού~~, ανάλογα με τον αριθμό των τέκνων και χωρίς ιδιαίτερες προϋποθέσεις. Για την παροχή αυτή υπολογίστηκε για το έτος 1990 ποσό 2.500 εκ. δρχ. έναντι 2.500 εκ. δρχ. του έτους 1989.

Παροχές ανεργίας

Ο κίνδυνος από την ανεργία στη χώρα μας αντιμετωπίζεται με υποχρεωτικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης των μισθωτών, κυρίως από τον Ο.Α.Ε.Δ. στον οποίο εισφέρουν 1% επί του μισθοό τους και 2% οι εργοδότες.

Η αντιμετώπιση της ανεργίας με επιδόματα είναι το ένα σκέλος της παρεχόμενης προστασίας, ενώ το άλλο είναι η πρόληψη της ανεργίας, η μείωση του όγκου της και της διάρκειάς της, με σειρά μέτρων κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής. Στα μέτρα αυτά προστίθενται και μέτρα εκπαιδευτικής πολιτικής, όπως είναι ο μορφωτικός προσανατολισμός των νέων και η ταχύρρυθμος εκπαίδευση των εργαζομένων.

Κατά το έτος 1990 θα διατεθεί από τον Ο.Α.Ε.Δ. για παροχές ανεργίας ποσό 48.527 εκ. δρχ. έναντι 35.438 εκ. δρχ. του έτους 1989.

ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης αναπτύχθηκε στην Ελλάδα, όπως έχει σημειωθεί, μέσα σε μια μεγάλη χρονική περίοδο και επηρεάστηκε αποφασιστικά στη διαμόρφωσή του από οικονομικούς κοινωνικούς ιστορικούς και πολιτικούς παράγοντες.

Οι δαπάνες για την ασφαλιστική προστασία του πληθυσμού αντιπροσώπευαν το 1960 το 7,8 τοις εκατό του ακαθάριστου εγχωρίου προϊόντος σε αγοραίες τιμές. Το ποσοστό αυτό έφθασε σε 13,09 τοις εκατό 1970, σε 15,14 τοις εκατό το 1980, σε 22,7 τοις εκατό το 1985 και σε 25,91 τοις εκατό 1989.

Η πορεία του σχετικού μεριδίου των κοινωνικών δαπανών, που απεικονίζεται στον Πίνακα 1.1 υποδηλώνει σαφέστατα μια ανοδική μακροχρόνια τάση. Την αυξητικά αυτή τάση, που δεν είναι βέβαια ομοιόμορφη σε επιμέρους υποπεριόδους, ερμηνεύουν κατά βάση η σταδιακή επέκταση της κάλυψης του πληθυσμού και συνακόλουθα του αριθμού των δικαιούχων, η ποιοτική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, οι δημογραφικές εξελίξεις που σημειώθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες κ.α. Η ανακοπή της αυξητικής τάσης, που σημείωσε το ποσοστό των κοινωνικών δαπανών στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1970, εξηγείται από τον πληθωρισμό και την απουσία την εποχή εκείνη αυτόματου μηχανισμού πρόσδεσης των παροχών, που είχε ως επακόλουθο την υστέρηση του ύψους των πραγματικών παροχών. Στη συνέχεια, όμως, το πρόβλημα αντιμετωπίστηκε με την θεσμοθέτηση μηχανισμού αυτόματης αναπροσαρμογής.

Ός προς το αδικότερο περιεχόμενο των δαπανών κοινωνικής προστασίας, διευκρινίζεται ότι περιλαμβάνουν τις δαπάνες των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και τα ποσά που διατίθενται από τον κρατικό προϋπολογισμό για την ασφαλιστική προστασία των πολιτικών και των στρατιωτικών συνταξιούχων του Δημοσίου, την περίθαψη των δημοσίων υπαλλήλων, την υγιεινή και την κοινωνική πρόνοια. Οι επιμέρους αυτές κατηγορίες εμφανίζονται ξεχωριστά στον Πίνακα 1.2 προκειμένου να εκτιμηθεί η σχετική τους συμβολή στο σύνολο των κοινωνικών δαπανών. Αποδεικνύεται πράγματι ότι η συμμετοχή του κρατικού προϋπολογισμού υπολείπεται αισθητά εκείνης των ασφαλιστικών οργανισμών.

Ανεξάρτητα πάντως από την μακροχρόνια εξέλιξη των

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ
ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Διεθνώς διαπιστώνεται μία αξιοσημείωτη πολυμορφία στη σύνθεση των πηγών χρηματοδότησης των κοινωνικών δαπανών. Όπως μνημονεύτηκε, οι αναγκαίοι πόροι προέρχονται συνδυαστικά από συνεισφορές των ασφαλισμένων και των εργοδοτών, καθώς και από κρατική επιχορήγηση. Οι αναλογίες βέβαια των τριών αυτών πηγών ποικίλουν από χώρα σε χώρα. Η αναδιάρθρωση των μεθόδων κάλυψης του κόστους της κοινωνικής ασφάλισης στηρίζεται, κατ' ανάγκη, τόσο σε κοινωνικά όσο και σε οικονομικά κριτήρια. Τα πρώτα αναφέρονται στις κοινωνικές επιδράσεις, ενώ τα δεύτερα λαμβάνουν υπόψη τις ενδεχόμενες οικονομικές επιπτώσεις εναλλακτικών κατηγοριών εσόδων.

Επίσης, διαχωρίζοντας τους πόρους της κοινωνικής ασφάλισης σε δύο κατηγορίες την φορολογία και τις εισφορές, θα ήταν δυνατό να διατυπωθούν κρίσεις υπέρ της μιας ή της άλλης με κριτήρια καθαρά κοινωνικά. Υπερ της χρηματοδότησης με φορολογία συνηγορούν κυρίως τα εξής:

1. Οι ασφαλιστικές εισφορές βαρύνουν αποκλειστικά το εισόδημα από εργασία, εξαιρώντας εντελώς το εισόδημα από κεφάλαιο. Οι πόροι, αντίθετα, απευθύνονται σε όλες τις μορφές εισοδημάτων.

2. Οι εισφορές υπολογίζονται κατά κανόνα ως πάγιο ποσοστό των αποδοχών και μάλιστα στις τελευταίες καθορίζεται ένα ανώτατο όριο, πέρα από το οποίο ουδεμία κράτηση γίνεται. Και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά καθιστούν την κατανομή του

βάρους από τις ασφαλιστικές εισφορές αντίστροφα προοδευτική. Την αντίστροφη αυτή επιτείνει τυχόν καθορισμός του ανώτατου ορίου ασφαλιστέων αποδοχών σε χαμηλά σχετικώς επίπεδα.

3. Δεν προβλέπεται κατά κανόνα απαλλαγή από την υποχρέωση εισφοράς των ασφαλισμένων εκείνων, οι αποδοχές των οποίων βρίσκονται κάτω από ένα επίπεδο (π.χ. το επίπεδο διαβίωσης). Στη φορολογία, αντίθετα, είναι δυνατό να ληφθούν υπόψη τόσο το ύψος των αποδοχών όσο και οι οικογενειακές υποχρεώσεις, με αντίστοιχη προσαρμογή της επιβάρυνσης.

4. Η κυβέρνηση εκτιμώντας συνολικά τις κοινωνικές προτεραιότητες και ανάγκες μπορεί να χρηματοδοτεί τους τομείς εκείνους (π.χ. παιδεία, περιβάλλον, υγεία, καταπολέμηση της ανεργίας) που χρειάζονται μεγαλύτερη ενίσχυση, χωρίς να δεσμεύεται εκ των προτέρων ότι θα κατευθύνει πόρους σε συγκεκριμένες χρήσεις. Έτσι πετυχαίνεται όχι μόνο ευκαμψία αλλά και αποδοτικότερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων.

Υπέρ της χρηματοδότησης με ασφαλιστικές εισφορές συνηγορούν κυρίως οι ακόλουθοι λόγοι:

1. Η προσφυγή στις εισφορές ως πηγής κάλυψης του κόστους των κοινωνικών παροχών επιβάλλει την αναγκαία πειθαρχία στους ασφαλισμένους, στις διοικήσεις των οργανισμών και τη νομοθετική εξουσία. Και αυτό γιατί δεν αναλαμβάνονται υποχρεώσεις για προγράμματα, αν δεν έχει εξασφαλιστεί προηγουμένως επαρκής και σταθερή χρηματοδότηση.

2. Παροχές που καταβάλλονται στους δικαιούχους ανάλογα με τις εν ενεργεία αποδοχές τους δικαιολογούνται, από κοινωνική άποψη, μόνο αν έχουν χρηματοδοτηθεί από προηγούμενη κρέ-

τηση εισφορών. Και αυτό γιατί στη συγκεκριμένη περίπτωση οι παροχές ισοδυναμούν με μισθό, η καταβολή του οποίου έχει χρονικά καθυστερήσει.

3. Υπάρχει μεγαλύτερη προθυμία για προσωπική συμμετοχή στη χρηματοδότηση ενός προγράμματος, το όφελος του οποίου είναι ορατό και άμεσα συνδεδεμένο με το ύψος της συμμετοχής. Αυτή η σύνδεση, όπως είναι ευνόητο, πετυχαίνεται στην περίπτωση των εισφορών, όχι όμως και στην περίπτωση της φορολογίας.

4. Όταν ο ασφαλιστικός φορέας αντλεί κατάβση έσοδα από εισφορές, άρα είναι και αυτοδιοικούμενος, η συμμετοχή των ασφαλισμένων και των δικαιούχων στη διοίκηση έχει θετικό αποτέλεσμα για δύο τουλάχιστο λόγους. Πρώτο, η προσωπική ενημέρωση για τα οικονομικά μεγέθη και η αναζήτηση των πιο πρόσφορων για τα μέλη του φορέα λύσεων οδηγούν στην επιθυμητή οικονομική πειθαρχία και ορθολογισμό. Δεύτερο, οι μακροπρόθεσμου χαρακτήρα υποχρεώσεις είναι πιθανότερο να τηρηθούν μελλοντικά, όταν έχουν προηγουμένως ληφθεί με απόφαση όλων των ενδιαφερομένων μερών, παρά από την ίδια την πολιτεία.

Στις επιλογές των υπεύθυνων οργάνων σχετικά με την έκταση που θα χρησιμοποιηθούν οι εισφορές και η φορολογία βαρύνουν ιδιαίτερα εκτός από τα κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια. Και αυτό γιατί οι οικονομικές παρενέργειες, που η εμπειρική έρευνα αποδίδει στις επιμέρους πηγές χρηματοδότησης, και κατ'επέκταση οι δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία οφείλουν να σταθμιστούν πολύ προσεκτικά. Κυρίως στην παρούσα φάση της οικονομικής συγκυρίας που αρκετοί κρίσιμοι δέκτες (π.χ. ανταγωνιστικότητα, πληθωρισμός, επενδύσεις, εργασιακή

προσπάθεια) διαγράφουν ανησυχιτική πορεία.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ
ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Κατά καιρούς έχουν προταθεί διάφορες λύσεις για την ενίσχυση ή και την αναδιάρθρωση των εσόδων της κοινωνικής ασφάλισης. Οι προτάσεις αυτές κατά βάση συνίστανται στην κατάργηση του ανώτατου ορίου ασφαλιστέων αποδοχών, την εφαρμογή διαφορικού ασφαλιστρού, τη διεύρυνση της βάσης υπολογισμού των εισφορών και την προσφυγή σε γενικά ή ειδικά φορολογικά έσοδα.

Κατάργηση του ανώτατου ορίου ασφαλιστέων αποδοχών.

Η πιθανή κατάργηση του ανώτατου ορίου ασφαλιστέων αποδοχών θα σήμαινε στην πράξη ότι το παρακρατούμενο ποσοστό είναι πραγματικά ενιαίο και αναλογικό για όλους τους ασφαλισμένους. Αν μάλιστα συμβαίνει το καταργούμενο αυτό όριο να είχε καθοριστεί σε χαμηλά σχετικώς επίπεδα, η άρση του δεν θα άμβλυνε απλώς την αντίστροφη προοδευτικότητα που προσδίδει σήμερα στο σύστημα, αλλά είναι πιθανό ότι θα ενθάρρυνε και την άυξηση της απασχόλησης. Πράγματι η ύπαρξη ανώτατου ορίου ασφαλιστέων αποδοχών αποτελεί αντικίνητρο στην πρόσληψη εργαζομένων μερικής απασχόλησης, ενώ αντίθετα ευνοεί την υπερωριακή απασχόληση.

Ως προς την Ελλάδα, ειδικότερα, η κατάργηση του ανώτατου ορίου ασφαλιστέων αποδοχών θα αύξανε μεν τα έσοδα, ταυτόχρο-

να όμως θα αύξανε και τις δαπάνες για παροχές. Από την όποψη αυτή, ένα τέτοιο μέτρο δεν αίρει στην πράξη το σημερινό χρηματοοδικό αδιέξοδο. Θα μπορούσε ωστόσο να οριστεί ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών μόνο για τον κλάδο συντάξεων, το δε ασφάλιστρο για τους υπόλοιπους κλάδους να ισχύει για όλο το ύψος των αποδοχών. Υπό τις συνθήκες ακριβώς αυτές, το μέτρο θα μπορούσε να οδηγήσει σε διεύρυνση των εσόδων και παράλληλα, στον περιορισμό της αντίστροφης προοδευτικότητας.

Εφαρμογή διαφορικού ασφαλίστρου

Ο σημερινός υπολογισμός των εισφορών με βάση την αμοιβή της εργασίας μεταφράζεται σε μια αναλογικά επαχθέστερη μεταχείριση των κλάδων ή και των επιχειρήσεων εκείνων, που χρησιμοποιούν τεχνικές εντάσεως εργασίας. Η πρόταση για την εφαρμογή διαφορικών ασφαλίστρων κατά κλάδο ή κατά επιχείρηση λαμβάνει ακριβώς υπόψη αυτή την ιδιομορφία. Ειδικότερα προτείνεται να ισχύει χαμηλότερος (υψηλότερος) συντελεστής, όταν το μερίδιο της εργασίας στην προστιθέμενη αξία του κλάδου ή της επιχείρησης είναι μεγαλύτερο (μικρότερο) του μέσου όρου για ολόκληρη την οικονομία. Είναι ευνόητο ότι η υιοθέτηση ενός τέτοιου συστήματος θα εμφάνιζε στην πράξη σημαντικά, αν όχι αξιόπιστα, προβλήματα διαχείρισης, στο βαθμό που θα έπρεπε να αναθεωρούνται συνεχώς οι χρησιμοποιούμενοι κατά επιχείρηση δείκτες ανεξαρτήτως μεγέθους.

Η πρόταση αυτή δεν έχει μέχρι σήμερα υλοποιηθεί, προφανώς λόγω σοβαρών διαχειριστικών προβλημάτων τα οποία παρουσιάζει. Παραμένει απλώς μια θεωρητική μάλλον λύση, η οποία

μεταξύ άλλων αποβλέπει και στην ενίσχυση της απασχόλησης μέσω της επαχθέστερης μεταχείρισης των μονάδων εντάσεως κεφαλαίου σε σύγκριση με το ισχύον καθεστώς. Τα ίδια, όμως, ή παρεμφερή αποτελέσματα επιτυγχάνονται και με τη διεύρυνση της βάσης υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών, έτσι ώστε να συμπεριληφθεί ολόκληρη η προστιθέμενη αξία. Η τελευταία αυτή λύση, τα κύρια χαρακτηριστικά της οποία συνοψίζονται πιο κάτω, εμφανίζεται από διαχειριστική τουλάχιστον άποψη πλεονεκτικότερη εκείνης του διαφορικού ασφαλιστρού.

Διεύρυνση της βάσης υπολογισμού των εισφορών:

Η προστιθέμενη αξία.

Εχει συχνά υποστηριχθεί ότι θα πρέπει να διευρυνθεί η βάση υπολογισμού των εισφορών, η οποία περιορίζεται σήμερα στο εισόδημα του συντελεστή εργασίας, ώστε να περιλάβει ολόκληρη την προστιθέμενη αξία. Η διεύρυνση της βάσης και στις άλλες κατηγορίες εισοδημάτων (κέρδη, αποσβέσεις, χρηματοοικονομικά έξοδα κ.λ.π.) θα επέτρεπε κατ' αρχάς μείωση του ασφαλιστρού με δεδομένο το ποσό των επιθυμητών εσόδων. Παράλληλα θα επέφερε ανακατανομή των ασφαλιστικών βαρών, ευνοώντας φυσικά τις επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας.

Οι υποστηρικτές της άποψης ότι η προστιθέμενη αξία θα πρέπει να αποτελεί τη βάση υπολογισμού των εισφορών προβάλλουν ως κύριο επιχείρημα την προσδωκόμενη ενίσχυση της απασχόλησης.

Στην έκταση, δηλαδή, που το κόστος της εργασίας μειώνεται σε

σχέση με το κόστος του κεφαλαίου, οι επιχειρήσεις θα έχουν κίνητρο να χρησιμοποιήσουν μεγαλύτερη ποσότητα από τον πρώτο συντελεστή.

Η συλλογιστική αυτή είναι ίσως βάσιμη, τουλάχιστο στη βραχυχρόνια περίοδο. Μία σε βάθος όμως αποτίμηση των πιθανών συνεπειών του μέτρου θα έπρεπε να στηριχθεί σε μια δυναμική ανάλυση των επιπτώσεων σε όλα τα οικονομικά μεγέθη. Από διάφορες οικονομετρικές έρευνες θεμελιώνεται ότι η πιθανή διεύρυνση της βάσης υπολογισμού των εισφορών θα έχει, μεσοπρόθεσμα, αρνητική επίπτωση στο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης και την απασχόληση. Το αποτέλεσμα αυτό θεωρείται συνέπεια όχι μόνο της αυξημένης επιβάρυνσης των επενδύσεων αλλά και της μείωσης του ποσοστού καθαρής αποδοτικότητας (κερδών) των επιχειρήσεων. Με άλλα λόγια, η αναμενόμενη επιβάρυνση στο ρυθμό ανανέωσης του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και απορρόφησης νέας τεχνολογίας θα επηρεάσουν δυσμενώς τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και, μοιραία, την ίδια την απασχόληση.

Θα πρέπει, τέλος, να τονιστεί ότι ο υπολογισμός των ασφαλιστικών εισφορών με βάση την προστιθέμενη αξία δεν ταυτίζεται ως τεχνική και ως έννοια με την προσφυγή στα έσοδα από το φόρο προστιθέμενης αξίας. Η βάση του φόρου προστιθέμενης αξίας είναι, συγκεκριμένα, ο πένδιστος, εφόσον δεν καλύπτει τις εξαγωγές και τα αποθέματα εμπορεύσιμων αγαθών, ενώ απαλλάσσεται τελείως η προστιθέμενη αξία των μικρών επιχειρήσεων. Εξάλλου ο φόρος προστιθέμενης αξίας προβλέπει συνήθως τη φορολόγηση με διαφορετικό συντελεστή επι-

μέρους κατηγοριών αγαθών και υπηρεσιών. Το χαρακτηριστικό συνεπώς αυτό αντιδιαστέλλει επιποδοθετα τις δύο αυτές κατηγορίες εσόδων, στην έκταση που ο υπολογισμός των εισφορών με βάση την προστιθέμενη αξία προτείνεται με ενιαίο συντελεστή.

Προσφυγή σε γενικά ή ειδικά φορολογικά έσοδα.

Η αντικατάσταση ενός μέρους των παραδοσιακών πηγών κάλυψης της κοινωνικής ασφάλισης, ή και η συμπλήρωσή τους, με προσφυγή στη φορολογία αποτελεί επίσης μια αξιόλογη πρόταση .

Η πρόταση αυτή δεν απορρέει μόνο από την πιθανολογούμενη αποδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας και τη μείωση της απασχόλησης, που συνδέονται με τη χρηματοδότηση μέσω των ασφαλιστικών εισφορών. Στηρίζεται κυρίως στο προοδευτικό μετασχηματισμό των συστημάτων, με το καθημερινό εμπλουτισμό τους σε κάλυψη νέων κινδύνων και στόχους εμφανέστατα πιο προωθημένους από το αρχικό πρότυπο του BISMARCK.

Από την άποψη αυτή, στερείται ίσως κοινωνικής δικαιολόγησης η εμμονή στην κάλυψη του κόστους κοινωνικά προωθημένων προγραμμάτων με αποκλειστική χρησιμοποίηση εισφορών. Παράλληλα η προϊούσα αποσύνδεση ανάμεσα στην επιβάρυνση και το όφελος των ασφαλισμένων προσφέρει στήριξη για την άντληση εσόδων και από φορολογία. Μένει βέβαια να εξεταστούν και οι πιθανές οικονομικές συνέπειες, θέμα με το οποίο ασχολούμαστε στη συνέχεια, αφού προηγουμένως περιγραφούν οι τρόποι με τους οποίους διάφορες χώρες αντιμετώπισαν στο πρόσφατο παρελθόν ή σκοπεύουν να αντιμετωπίσουν τα χρηματοδοτικά τους ελλείμματα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Μνημονεύτηκε πιο πάνω ότι οι τέχουσες δυσχέρειες στο θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης συνδέονται εν μέρει με τη γενικότερη οικονομική στασιμότητα. Ολοένα και περισσότεροι όμως υποστηρίζουν την αντίθετη ακριβώς σχέση αιτιότητας. Οτι δηλαδή στη διαμόρφωση της δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας καθοριστική είναι η ευθύνη της υπερτροφικής κατ'αυτούς ανάπτυξης του σύγχρονου <<κράτους πρόνοιας>>. Έχει άλλωστε και στατιστικά επιβεβαιωθεί από την οικονομετρική έρευνα, εκτεταμένη αναφορά της οποίας γίνεται στα επόμενα κεφάλαια, ότι η κοινωνική ασφάλιση επηρεάζει αρνητικά κρίσιμους δείκτες, που διαμορφώνουν με τη σειρά τους την οικονομική συγκυρία.

Οι σημαντικότερες παρενέργειες της κοινωνικής ασφάλισης στην οικονομία εντοπίζονται, σε πολύ αδρές γραμμές, στα εξής:

1. Η συνεχής διόγκωση των κοινωνικών δαπανών συνεπάγεται την ανάγκη για πρόσθετους πόρους. Η επακόλουθη αναπροσαρμογή των εργοδοτικών εισφορών επιβαρύνει το κόστος παραγωγής. Με την αύξηση του τελευταίου υποσκάπτεται η ανταγωνιστικότητα των εγχώριων προϊόντων τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και στο εξωτερικό. Μεγαλύτερο πλήγμα δέχονται φυσικά οι δραστηριότητες εντάσεως εργασίας. Η πτώση της εγχώριας παραγωγής με τη μείωση των εξαγωγών και τη διεύθυνση στο εσωτερικό ξένων ανταγωνιστών οδηγεί, έτσι, σε απώλεια θέσεων εργασίας. Η υποβάθμιση της ανταγωνιστικότητας και η διεύρυνση εξ αυτού του λόγου της ανεργίας θεωρούνται

αποταμιευτικούς πόρους, αποθαρρύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις και χειροτερεύει την εθνική κατανομή των πόρων.

5. Στην κοινωνική ασφάλιση προσάπτεται επίσης, με βάση τα ευρήματα μιας σειράς οικονομετρικών ερευνών, ότι επηρεάζει αρνητικά την ιδιωτική αποταμίευση, άρα και τις επενδύσεις. Το αποτέλεσμα αυτό φαίνεται να προκύπτει από το γεγονός ότι οι ασφαλισμένοι θεωρούν τις κοινωνικές παροχές ως υποκατάστατο της προσωπικής αποταμίευσης. Αν, με άλλα λόγια, προσδοκούν ότι μετά το τέλος του εργασιακού τους βίου θα εξασφαλίσουν ικανοποιητικές παροχές, αυτό λειτουργεί αρνητικά στο παρόν ως προς το ύψος της, προσωπικής τους αποταμίευσης.

Η αξιολόγηση του πλέγματος των οικονομικών αποτελεσμάτων των παραδοσιακών πηγών κάλυψης του κόστους της κοινωνικής ασφάλισης προϋποθέτει επαρκή γνώση της κατεύθυνσης και του βαθμού μετακύλισης των εισφορών, οι οποίες αποτελούν κατά κανόνα την ταμειευτικά σημαντικότερη πηγή. Είναι αυτονόητο ότι οι επιδράσεις που ασκούνται συνδέονται στενά με τα ιδιαίτερα φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά λειτουργίας του ασφαλιστικού θεσμού αλλά και ολόκληρης της οικονομίας. Κατά συνέπεια, ο ποσοτικός εντοπισμός του εύρους των οικονομικών παρενεργειών του ελληνικού συστήματος προϋποθέτει ανάλυση του χαρακτήρα και της μορφολογίας του. Στα επόμενα κεφάλαια της μελέτης καταβάλλεται ακριβώς προσπάθεια να καταγραφούν και να εκτιμηθούν αναλυτικά οι αρνητικές επιπτώσεις του συστήματος, όπως αυτό εφαρμόζεται στη χώρα μας.

αποταμιευτικούς πόρους, αποθαρρύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις και χειροτερεύει την εθνική κατανομή των πόρων.

5. Στην κοινωνική ασφάλιση προσάπτεται επίσης, με βάση τα ευρήματα μιας σειράς οικονομετρικών ερευνών, ότι επηρεάζει αρνητικά την ιδιωτική αποταμίευση, άρα και τις επενδύσεις. Το αποτέλεσμα αυτό φαίνεται να προκύπτει από το γεγονός ότι οι ασφαλισμένοι θεωρούν τις κοινωνικές παροχές ως υποκατάστατο της προσωπικής αποταμίευσης. Αν, με άλλα λόγια, προσδοκούν ότι μετά το τέλος του εργασιακού τους βίου θα εξασφαλίσουν ικανοποιητικές παροχές, αυτό λειτουργεί αρνητικά στο παρόν ως προς το ύψος της προσωπικής τους αποταμίευσης.

Η αξιολόγηση του πλέγματος των οικονομικών αποτελεσμάτων των παραδοσιακών πηγών κάλυψης του κόστους της κοινωνικής ασφάλισης προϋποθέτει επαρκή γνώση της κατεύθυνσης και του βαθμού μετακύλισης των εισφορών, οι οποίες αποτελούν κατά κανόνα την ταμιαυτικά σημαντικότερη πηγή. Είναι αυτονόητο ότι οι επιδράσεις που ασκούνται συνδέονται στενά με τα ιδιαίτερα φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά λειτουργίας του ασφαλιστικού θεσμού αλλά και ολόκληρης της οικονομίας. Κατά συνέπεια, ο ποσοτικός εντοπισμός του εύρους των οικονομικών παρενεργειών του ελληνικού συστήματος προϋποθέτει ~~ανάλυση του χαρακτήρα και της μορφολογίας του.~~ Στα επόμενα κεφάλαια της μελέτης καταβάλλεται ακριβώς προσπάθεια να καταγραφούν και να εκτιμηθούν αναλυτικά οι αρνητικές επιπτώσεις του συστήματος, όπως αυτό εφαρμόζεται στη χώρα μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Α Σ Φ Α Λ Ι Σ Τ Ι Κ Ε Σ Ε Ι Σ Φ Ο Ρ Ε Σ Κ Α Ι
Ε Κ Τ Ι Μ Η Σ Η Α Υ Τ Ω Ν Σ Τ Η Ν Ε Λ Λ Α Δ Α

Οι φορείς αντλούν τους πόρους τους βασικά από εισφορές οι οποίες, προκειμένου μεν για μισθωτούς, προέρχονται, κατά κανόνα, από αυτούς και τους εργοδότες τους, προκειμένου δε για εργαζόμενους αυτοτελώς από τους ίδιους τους ασφαλισμένους. Οι πόροι μερικών φορέων προέρχονται συμπληρωματικά από επιχορήγηση του κρατικού Προϋπολογισμού και από κοινωνικούς πόρους.

α. Εισφορές ασφαλισμένων

Από εισφορές των ασφαλισμένων είχε προβλέψει έσοδο των φορέων κοιν. ασφάλισης που υπάγονται στο Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για το έτος 1990 445.052 εκ. δρχ. έναντι 360.321 εκ. δρχ. του έτους 1989.

Το έσοδο αυτό κατανέμεται στις κατωτέρω κατηγορίες φορέων.

φορείς κύριας ασφάλισης	330.805 εκ. δρχ.
φορείς επικουρικής ασφάλισης	74.128 " "
φορείς ασθένειας	10.882 " "
φορείς πρόνοιας	28.538 " "
φορείς αλληλοβοήθειας	699 " "

Οι εισφορές προκειμένου για μισθωτούς, υπολογίζονται σε ποσοστό επί του μισθού. Στους αυτοτελώς εργαζόμενους, οι εισφορές δεν εξαστώνται από το εισόδημά τους, αλλά είναι πάγιες και ομοιόμορφες και διακρίνονται απλώς σε κατηγορίες

ανάλογα με το είδος της επαγγελματικής απασχόλησης των ασφαλισμένων.

Οι εισφορές των ασφαλισμένων είναι κύριες ή δευτερεύουσες ανάλογα εάν συνδέονται με κανονική καταβολή αποδοχών ή άλλα περιστατικά.

Κύριες εισφορές είναι αυτές που καταβάλλονται τακτικά, ενώ δευτερεύουσες αυτές που καταβάλλονται για τις πρόσθετες ή έκτακτες αποζημιώσεις, σε νεοδιορισμούς, στις αυξήσεις αποδοχών και προαγωγών, τα δικαιώματα εγγραφής, οι καταβολές για την αναγνώριση του γάμου, ή συμμετοχή στις παροχές, οι κρατήσεις σε βοηθήματα ή επιδόματα και οι διάφορες ειδικές καταβολές.

Οι εισφορές των ασφαλισμένων που υπολογίζονται σε ποσοστό επί του μισθού ή με άλλο τρόπο, είναι διάφορες ανάλογα με τον κίνδυνο για τον οποίο καταβάλλονται, αλλά και για τον αυτό κίνδυνο υπάρχουν διαφορές στις εισφορές μεταξύ των οργανισμών. Έτσι το ποσοστό της εισφοράς των ασφαλισμένων μισθωτών επί των αποδοχών τους για κύρια σύνταξη κυμαίνεται κατά οργανισμό από 2% έως 10%. Η εισφορά των ελεύθερων ή ανεξαρτητών επαγγελματιών σε σταθερά ποσό κυμαίνεται ανάλογα με την κατηγορία ή την κλάση στην οποία έχει καταταγεί ο καθένας. Για την επικουρική σύνταξη το ποσοστό της εισφοράς των μισθωτών κυμαίνεται από 3% έως 7% για ασθένεια από 2% έως 4,5% και για εφάπαξ παροχή 0,4% έως 6%.

Οι παράγοντες που έχουν ληφθεί υπόψη για τη διαμόρφωση του μεγέθους της εισφοράς των ασφαλισμένων κατά το έτος 1990 είναι οι ακόλουθοι:

- Ο αριθμός των προσώπων που υπάγονται και θα υπαχθούν κατά τη διάρκεια του έτους 1990 στην ασφάλιση κάθε φορέα μετά την αφαίρεση του αριθμού αυτών που θα αποχωρήσουν λόγω συνταξιοδότησης και άλλων λόγων.

-Ο αριθμός των ημερών εργασίας, τις οποίες πραγματοποιήσαν και πρόκειται να πραγματοποιήσουν οι ασφαλισμένοι.

-Το ύψος των μισθών και ημερομισθίων.

-Το ποσοστό ή ποσό της εισφοράς που ισχύει για τους ασφαλισμένους σε κάθε οργανισμό.

-Η αύξηση του Εθνικού εισοδήματος, η οποία επιδρά στον όγκο της απασχόλησης και των αμοιβών αυτής.

β. Συνεισφορά εργοδοτών

Το άλλο σκέλος της χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης, επίσης σημαντικό, η συνεισφορά του εργοδότη, έχει κοινούς, με την εισφορά των ασφαλισμένων, τους παράγοντες οι οποίοι έχουν ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό αυτής, τη διαμόρφωση, την έκταση κ.λ.π.

Κατά το έτος 1990 είχε υπολογιστεί ότι θα προκύψει για τους φορείς που υπάγονται στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων έσοδο από την συνεισφορά των εργοδοτών 463.005 εκ. δρχ. έναντι 398.229 εκ. δρχ. του έτους 1989, το οποίο κατανέμεται στις κατωτέρω κατηγορίες φορέων.

Κύριας ασφάλισης	395.751 εκ. δρχ.
Επικουρικής ασφάλισης	48.957 " "
Ασθένειας	15.475 " "
Πρόνοιας	2.813 " "
Αλληλοβοήθειας	9 " "

**Ποσοστό ασφαλιστρού επί του μισθού των ασφαλισμένων στους φορείς κύριας
ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων**

α/α Τίτλος Οργανισμού	Ασφαλισμένων	Εργοδοτών
Φορείς κύριας ασφάλισης		
1. Ι.Κ.Α. (Κλ. Σύνταξ.)	4,75	9,5
(Κλ. Ασθέν.Χ')	2,25	4,5
TEAM-ETEAM	3	3
2. Ταμείο Συντάξ. και Επικ. Ασφαλ. Προσωπ. Γ.Σ.Ο. (Κλ. Σύνταξ.)	10	15
(Κλ. Επικ. Ασφ.)	3	3
3. Ταμείο Συντάξ. Προσωπ. Η.Σ.Α.Π.	7,5	25
4. Ταμείο Συντ. Προσ. Θεραπευτηρίου -ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ-	8	10
5. Ταμ. Ασφ. Τυπογράφων & Μισθ. Γραφ. Τεχνών (Κλ. Σύντ.)	8	12,5
(Κλ. Πρόν.)	1	—
6. Ταμ. Ασφ. Προσ. Ασφαλ. Εταιρείας -Η ΕΘΝΙΚΗ- (Κλ. Σύντ.)	7	7(°)
(Κλ. Πρόν.)	3	3(°)
(Κλ. Ασθ.)	—	*(°)
7. Ταμ. Συντ. Προσ. της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος	6(°)	10
8. Ταμ. Συντ. Προσ. Τραπέζης Ελλάδος και Κτηματικής	5(°)	10
9. Ταμ. Συντ. & Πρόν. Προσ. Αγροτικής Τραπέζης (Κλ. Σύντ.)	7(°)	14
(Κλ. Πρόν.)	3	3
10. Ταμ. Ασφ. Προσ. Τραπέζης Ιονικής-Λαϊκής (Κλ. Σύντ.)	4,75	27,5
(Κλ. Πρόν.)	3	3
(Κλ. Υγ.)	3	3
11. Ταμ. Ασφαλ. Προσ. Ε.Τ.Β.Α. (Κλ. Σύνταξ.)	5	10
(Κλ. Πρόν.)	4	4
(Κλ. Υγείας)	3	3
(Κλ. Επικ. Ασφάλ.)	3	3

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2 . 1
(συνέχεια)

α/α Τίτλος Οργανισμού	Ασφαλισμένοι	Εργοδοτών
12. Ταμ. Ασφ. Προσ. Ο.Τ.Ε. (Κλ. Σύντ.)	4	18
(Κλ. Ασθ.)	2,5(*)	5
(Ειδ. Λογ. Επικ. Ασφ.)	5 (14)	-
13. Τ.Α.Ν.Π.Υ (Κλ. Σύντ.)	14,25 ⁽¹⁾	-
(Κλ. Υγ. Περιθ.)	4	4
Φορείς επικουρικής ασφάλισης		
1. Ταμ. Επικ. Ασφ. Αεροπορικών Επιχειρήσεων	7	7
2. Ταμ. Επικ. Ασφ. Δομικών & Συλουργικών Εργασιών	3.5,20	3.4,40
3. Ταμ. Επικ. Ασφ. Υπαλ. Εμπορικών Καταστημ. (Κλ. Σύντ.)	4	4
(Κλ. Πρόν.)	0,4	0,4
4. Ταμ. Επικ. Ασφ. Εκπ. Εργατ. Επαγγελμ. Οργανώσεων (Κλ. Σύντ.)	3	3
(Κλ. Πρόν.)	23% των Εσόδων του Κλ. Σύνταξη	
5. Ταμ. Επικ. Ασφ. Προσωπ. Ε.Ε.Σ.	3	3
6. Ταμ. Επικ. Ασφ. Ηλεκτροτεχνιτών Ελλάδος	3	3
7. Επικ. Ταμ. Ασφαλ. Κρεοπωλών & Εργ/λων Κρέατος	3,5	3,6

Η συνεισφορά των εργοδοτών υπάρχει στους φορείς που ασφαλίζουν μισθωτούς και υπολογίζεται βασικά σε ποσοστό στις αποδοχές των μισθωτών, κυμαίνεται δε για κύρια σύνταξη από 7% έως 27,5%, για επικουρική σύνταξη από 3% έως 9%, για ασθένεια από 3% έως 12,5% και για εφάπαξ παροχή από 0,4% έως 5%.

Οι ασφαλιστικές εισφορές βαρύνουν σχεδόν εξ' ολοκλήρου τον συντελεστή εργασία και αυτό στηρίζεται στην παραδοχή ότι οι εισφορές έχουν χαρακτήρα γενικό και καθολικό. Τέτοιους όμως μορφής γενικότητα εξασφαλίζεται μόνο με τη λειτουργία συστήματος καθολικής ασφάλισης, δηλαδή κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος που καλύπτει με ενιαίες αρχές το σύνολο σχεδόν των ασφαλισμένων.

Στην Ελλάδα, η ασφαλιστική κάλυψη είναι πολλαπλά διασπαρμένη την ευθύνη της κοινωνικής ασφάλισης επιβιβάζεται ένα ετερόκλητο πλήθος φορέων, ενώ το όλο σύστημα χαρακτηρίζεται από ποικιλία νομικών καθεστώτων, εισφορών και παροχών. Επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στη διόρθωση του ασφαλιστρού, είναι ευχερές να διαπιστωθεί η εκτεταμένη ανομοιογένεια που παρατηρείται στους επιμέρους φορείς. Στον Πίνακα 2.1 απεικονίζεται το ύψος και η διάσπαση του ασφαλιστρού (κατά κλάδο ασφάλισης και κατά κατηγορία) σε ένα αριθμό ταμείων κύριας ασφάλισης, που εποπτεύονται από το Υπουργείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Οι διαφορές είναι αξιοσημείωτες. Οι συνέπειες επίσης από τις διαφορές αυτές είναι προφανείς. Οι ασφαλιστικές εισφορές δεν έχουν χαρακτήρα γενικού αλλά ειδικού φόρου. Και είναι γνωστό ότι όσο γενικότερος είναι ο χα-

ρακτικής ενός φόδου, τόσο μεγαλύτερη είναι αντίστοιχα η δυνατότητα μετακύλισής του. Το χαρακτηριστικό αυτό ερμηνεύει ίσως εν μέρει την αδυναμία ολοκληρωτικής μετακύλισης των εισφορών στην κατανάλωση κατά τη βραχυχρόνια περίοδο.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της ελληνικής οικονομίας αποτελεί επίσης και το σχετικά υψηλό ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού. Τα έσοδα των ταμείων των κατηγοριών αυτών ασφαλισμένων προέρχονται από δύο κύριες πηγές. Τους κοινωνικούς πόρους, τους γνωστούς και ως φόδους υπέρ τρίτων, και τις εισφορές των ιδίων των ασφαλισμένων. Οι εισφορές από τους αυτοαπασχολούμενους θεωρούνται ότι αντிகρύζονται από ισοδύναμες ασφαλιστικές παροχές (ανταποδοτικότητα).

ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΤΗΝ

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Το ζήτημα της επίπτωσης των ασφαλιστικών εισφορών στο κόστος της εργασίας ήρθε στην επικαιρότητα, με ιδιαίτερη μάλιστα οξύτητα, αμέσως μετά την πρώτη οικονομική κρίση των ετών 1973-74, που προκάλεσε η απότομη άνοδος των τιμών του πετρελαίου και των άλλων πρώτων υλών. Οι συνθήκες παρατεταμένης ύφεσης, η συνεχής διόγκωση της ανεργίας, κυρίως όμως ο εντεινόμενος διεθνής ανταγωνισμός από τις λεγόμενες νεοβιομηχανικές χώρες με τη σχετικά φθηνή εργασία, προσέδωσαν δραματική διάσταση στο θέμα. Ήταν επομένως φυσικό, κάτω από τις συνθήκες αυτές, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας

να αποτελέσει πρωταρχικό στόχο της οικονομικής πολιτικής των περισσοτέρων χωρών, μέσω προσπάθειών που κατένειναν στον έλεγχο του κόστους εργασίας και τη βελτίωση της παραγωγικότητας.

Οι προσπάθειες βέβαια αυτές συνάντησαν στην πράξη σοβαρές δυσχέρειες. Η αδιάλειπτη άνοδος των κοινωνικών δαπανών κατά την μεταπολεμική περίοδο επέβαλλε την παράλληλη ενίσχυση των εσόδων, κυρίως των ασφαλιστικών εισφορών. Η δυναμική μάλιστα των παροχών, δυναμική που μορφοποιήθηκε στη μακρόχρονη περίοδο ταχύρρηχθμης οικονομικής ανόδου, στάθηκε αδύνατο να ανακοπεί μετά τα πρώτα σημάδια της κρίσης.

Σήμερα οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας αντιπροσωπεύουν στην Ελλάδα περισσότερο από το ένα πέμπτο του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, με εμφανή μάλιστα τάση για παραπέρα μεγένθυση. Στη μεγαλύτερη αναλογία τους οι δαπάνες αυτές καλύπτονται με εισφορές, που συγκεντρώνονται από τους ασφαλισμένους και τους εργοδότες τους. Οι εισφορές αυτές υπολογίζονται συνήθως ως ποσοστό των αποδοχών των εργαζομένων. Στην έκταση που οι ασφαλιστικές εισφορές, συσταστικά το τμήμα που αντιστοιχεί στους εργοδότες, αποδεικνύεται βραχυχρόνια αδύνατο να μετακυλιθεί πλήρως στο συντελεστή εργασίας, το αποτέλεσμα είναι να αυξηθεί το κόστος εργασίας. Το ερώτημα που προβάλλει, κάτω από προϋποθέσεις συνθήκες, αφορά τις επιπτώσεις του φαινομένου στην απασχόληση, την ανταγωνιστικότητα, την αποδοτικότητα και το ρυθμό σώρευσης κεφαλαίου κ.λ.π. Η φύση και το εύρος των επιπτώσεων συνδέονται αναμφίβολα με τη συγκεκριμένη κατηγορία

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1

Συσχέτιση δαπανών κοινωνικής προστασίας προς δαπάνες.

Έτος	Δαπάνες κοινωνικής προστασίας	Δαπάνες Τακτ. Κρατικού Προϋπολογισμού	Ποσοστό % δα- πανών Κ.Π. προς δαπάνες Τακτ. Κρατικού Προϋπολογισμού	Ακαθάριστο εθνικό εισόδημα σε τρέχουσες τιμές	Ποσοστό % δα- πανών Κ.Π. προς ακαθάριστο εθνι- κό εισόδημα	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τρέχουσες τιμές	Ποσοστό % δα- πανών Κ.Π. προς ακαθάριστο εγ- χώριο προϊόν
1970	34.500	53.800	64,12	263.503	13,09	258.000	13,37
1971	37.902	58.900	64,34	295.299	12,83	287.422	13,18
1972	41.916	65.784	63,71	339.554	12,34	329.977	12,70
1973	47.494	87.032	54,57	441.301	10,76	428.216	11,09
1974	59.558	104.700	56,88	525.196	11,34	507.328	11,73
1975	73.311	137.220	53,42	612.388	11,97	593.181	12,35
1976	93.865	171.316	54,79	753.677	12,45	728.735	12,88
1977	118.960	202.500	58,74	874.907	13,59	844.628	14,08
1978	163.755	250.100	65,47	1.049.150	15,60	1.016.709	16,10
1979	190.695	315.000	60,53	1.288.648	14,79	1.245.187	15,31
1980	239.224	371.606	64,37	1.580.343	15,14	1.523.724	15,69
1981	314.870	511.600	60,29	1.918.975	16,41	1.859.971	16,93
1982	466.527	677.400	68,87	2.368.475	19,70	2.310.688	20,19
1983	590.694	925.000	63,86	2.763.652	21,37	2.733.244	21,61
1984	736.180	1.098.000	67,04	3.364.463	21,88	3.362.588	21,89
1985	934.775	1.459.740	64,04	4.103.068	22,78	4.136.852	22,60
1986	1.146.648	1.835.000	62,49	4.787.798	23,95	4.855.644	23,61
1987	1.346.535	2.301.162	58,52	5.370.444	25,07	5.433.776	24,78
1988	1.663.922	2.820.500	58,99	6.490.011	25,64	6.546.674	25,42
1989	2.010.587	3.544.600	56,72	7.760.890	25,91	7.846.124	25,63

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 1 . 2

ΔΑΠΑΝΗ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ 1970-1990
(σε εκατομμύρια δραχμές)

Χρόνος	Εξοδα Οργαν. Κοιν. Ασφάλισης	Εξοδα από τον Τακτικό Κρατικό Προϋπολογισμό			Γενικό Σύνολο Εξόδων
		Για συντάξεις	Για Υγιεινή Πρόνοια και Γεν. δαπάνες	Σύνολο	
1970	25.012	6.535	2.953	9.488	34.500
1971	26.984	7.517	3.401	10.918	37.902
1972	29.571	9.240	4.105	12.345	41.916
1973	32.619	9.945	4.930	14.875	47.494
1974	39.486	13.490	6.582	20.072	59.558
1975	48.394	16.055	8.882	24.937	73.331
1976	62.948	18.350	12.567	30.917	93.865
1977	81.920	23.300	14.740	37.040	118.960
1978	107.635	27.200	18.958	46.158	153.793
1979	130.562	35.414	27.719	60.133	190.695
1980	171.594	39.570	28.060	67.630	239.224
1981	225.444	51.200	38.226	89.426	314.870
1982	336.392	71.000	59.135	130.135	466.527
1983	432.326	85.800	72.568	158.368	590.694
1984	549.625	105.470	81.085	186.555	736.180
1985	685.601	132.000	117.174	249.174	934.775
1986	829.190	166.600	150.858	317.458	1.146.648
1987	967.728	202.007	176.800	378.807	1.346.535
1988	1.200.984	232.832	230.106	462.938	1.663.922
1989	1.434.427	280.207	295.953	576.160	2.010.587
1990	1.758.430	365.155	389.892	755.047	2.513.477

συνολικών οικονομικών μεγεθών της κοινωνικής ασφάλισης, σημαντικό ενδιαφέρον συγκεντρώνει και η σύνθεση των δαπανών και των εσόδων. Τις μεταβολές που σημείωσε η ποσοστιαία διάρθρωση των συνολικών τρεχόντων εξόδων των ασφαλιστικών οργανισμών συνοφίζει ο Πίνακας 1.3.

Ανάλογα με την φύση του καλυπτόμενου κινδύνου, οι παροχές διακρίνονται σε παροχές σύνταξης (γήρατος, αναπηρίας ή επιζώντων), παροχές ασθενείας (σε είδος και σε χρήμα) παροχές πρόνοιας (κυρίως εφάπαξ βοηθήματα) και παροχές ανεργίας. Στα έξοδα των ασφαλιστικών φορέων περιλαμβάνονται και οι κάθε μορφής διοικητικές δαπάνες (μισθοί και ημερομίσθια του προσωπικού, ενοίκια και λοιπά έξοδα). Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 1.3, οι συντάξεις αντιπροσωπεύουν ένα πολύ μεγάλο τμήμα των συνολικών εξόδων, που υπερβαίνει το 65% τα τελευταία χρόνια, με τάση μάλιστα μεγένθυσης. Η συνεχώς σχεδόν αύξηση του μεριδίου των συντάξεων μετά το 1960, με εξαίρεση τα χρόνια της δεκαετίας του '70, θα μπορούσε να αποδοθεί στην επέκταση του αριθμού των δικαιούχων και την προοδευτική βελτίωση των συντάξεων. Από τις υπόλοιπες κατηγορίες παροχών, σημαντικότερες κατά σειρά είναι οι παροχές ασθενείας, πρόνοιας και ανεργίας.

Οι ασφαλιστικοί οργανισμοί αντλούν σε μεγάλο βαθμό έσοδα από τις εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών. Ένα μέρος των δαπανών καλύπτεται επίσης με κοινωνική εισφορά, κρατική επιχορήγηση, προσόδους περιουσίας και λοιπά έσοδα (δωρεές, κληροδοτήματα κ.λ.π.) Στον Πίνακα 1.4 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη της ποσοστιαίας διάρθρωσης των

Ποσοστιαία διάρθρωση των εξόδων από τρέχουσες συναλλαγές των ασφαλιστικών οργανισμών

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1982	1983	1989	1990
Συντάξεις	46,7	53,1	50,3	54,8	62,1	59,8	57,3	64,3	67,4	77,43	77,68
Παροχές πρόνοιας	10,4	10,1		13,4	12,0	8,1	8,8	9,2	9,2	3,18	2,77
Παροχές ανεργίας	3,2	6,3	34,6	3,7	2,5	4,8	3,3	3,2	3,0		
Παροχές ασθενείας	25,3	19,6		15,1	13,9	16,4	17,7	12,9	10,1	15,50	15,44
Μισθοί και ημερομίσθια	9,3	5,0	10,1	7,6	6,2	6,8	6,1	4,9	4,7	2,88	3,01
Λοιπές δαπάνες	5,1	5,9	5,0	5,4	3,3	4,1	6,8	5,5	5,6	1,01	1,10
Τρέχοντα έξοδα	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Πλεόνασμα (+) ή Ελλείμμα (-)

ως προς % των τρεχ. εξόδων

Ποσοστιαία διάρθρωση των εσόδων από τρέχουσες συναλλαγές των ασφαλιστικών οργανισμών

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1982	1983	1989	1990
Εισφορές εργοδοτών	44,8	44,5	40,9	35,7	33,8	36,8	39,8	38,4	38,0	32,63	32,09
Εισφορές ασφαλισμένων	32,8	36,8	41,5	38,2	37,6	37,0	39,7	38,2	37,9	29,52	30,84
Κοινωνική εισφορά	15,4	12,7	10,8	18,8	15,5	14,6	10,9	12,6	13,3	31,81	30,92
Πρόσοδοι περιουσίας	3,9	5,2	6,2	5,5	6,2	5,4	6,5	5,3	4,7	4,47	4,99
Λοιπά έσοδα	1,1	0,7	0,5	0,8	1,6	1,7	1,4	1,3	0,9	1,57	1,16
Κρατικές επιχορηγήσεις	2,0	0,1	0,1	1,0	5,3	4,5	1,7	4,2	5,2		
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

τρέχοντων εσόδων των ασφαλιστικών οργανισμών. Τα τελευταία χρόνια οι εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών καλύπτουν το 60-75% των συνολικών εσόδων και η συμμετοχή της κοινωνικής εισφοράς περιορίζεται και αυτή σε υψηλά επίπεδα του 30% κυρίως τα δύο τελευταία χρόνια 1989 και 1990.

Το εναπομένον τμήμα καλύπτεται αθροιστικά από τις προσόδους περιουσίας (4,5-6,5%), την κρατική επιχορήγηση (2-5%) και τα λοιπά έσοδα (1-1,5%). Τα μεγέθη αυτά αφορούν φυσικά το σύνολο των φορέων, υποκρύπτουν όμως σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των επιμέρους φορέων. Οι διαφοροποιήσεις άλλωστε αυτές αποτελούν ένα από τα συστατικά στοιχεία της πολυμορφίας του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος. Σε γενικές γραμμές ισχύουν τα ακόλουθα κατά κατηγορία φορέων:

Στους φορείς κύριας ασφάλισης του γενικού ασφαλιστικού συστήματος η άντληση των πόρων γίνεται κυρίως από εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών, ενώ η σχετική σημασία των κοινωνικών πόρων και της κρατικής επιχορήγησης είναι συγκριτικά περιορισμένη.

Στα ειδικά ταμεία ασφάλισης των μισθωτών το σύνολο σχεδόν των εσόδων τους προέρχεται από εισφορές των ασφαλισμένων και των εργοδοτών.

Στους φορείς ασφάλισης των αυτοαπασχολούμενων και των ελεύθερων επαγγελματιών βασικές πηγές χρηματοδότησης αποτελούν οι εισφορές των ασφαλισμένων και οι κοινωνικοί πόροι.

Το σύστημα ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων βαρύνει ολοκληρωτικά τον κρατικό προϋπολογισμό για την κύρια συνταξιοδότηση των υπαλλήλων, ενώ βαρύνει κατά το μεγαλύτερο ποσο-

στό τον κρατικό προϋπολογισμό για την κάλυψη της υγειονομικής περίθαλψης.

Το σύστημα ασφάλισης των αγροτών χρηματοδοτείται σε πολύ μεγάλο βαθμό με κοινωνική εισφορά και κρατική επιχορήγηση.

Αναλυτικότερα, παρατηρούμε ότι οι εισφορές των ασφαλισμένων και των εργοδοτών είναι βασικές πηγές χρηματοδότησης του κράτους. Όπως είναι φυσικό, οι αναλογίες στις οποίες χρησιμοποιούνται οι μέθοδοι χρηματοδότησης ποικίλουν από χώρα σε χώρα ανάλογα με την γενική φιλοσοφία δόμησης του κοινωνικοασφαλιστικού της συστήματος.

Η χρηματοδότηση των συντάξεων γήρατος, αναπηρίας και θανάτου γίνεται από τρεις πηγές: την εισφορά των ασφαλισμένων, την εργοδοτική εισφορά και την κρατική επιχορήγηση. Στα γενικά η καθολικής κάλυψης συστήματα καθώς και στα συστήματα ασφάλισης προνοιακού χαρακτήρα βασική πηγή χρηματοδότησης αποτελούν τα γενικά φορολογικά έσοδα του κράτους. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα έσοδα αυτά συμπληρώνονται με προσωπική εισφορά των ασφαλιζόμενων πολιτών, η οποία εκφράζεται συχνά ως ποσοστό του φορολογητέου εισοδήματός του. Τα συστήματα στα οποία οι παροχές συνδέονται με την απασχόληση χρηματοδοτούνται από τις εισφορές των ασφαλισμένων και των εργοδοτών τους, αλλά και από την κρατική επιχορήγηση.

Η κρατική επιχορήγηση προέρχεται κατά κανόνα από τα γενικά φορολογικά έσοδα του προϋπολογισμού, σπανιότερα όμως και από ειδικά επιβαλλόμενους φόρους (π.χ. επί του καπνού, των οινοπνευματωδών, της βενζίνης κ.λ.π.). Το ύψος της κρατι-

κής ενίσχυσης συνδέεται με το σκοπό για τον οποίο καταβάλλεται. Συγκεκριμένα, άλλοτε αποβλέπει στην κάλυψη ενός μέρους ή και του συνόλου των διοικητικών δαπανών του προγράμματος, άλλοτε στην κάλυψη του τυχόν ελλείμματος και άλλοτε στην αντιμετώπιση του συνόλου των παροχών.

Η χρηματοδότηση του κλάδου υγείας γίνεται με εισφορές των των ασφαλισμένων και των εργοδοτών καθώς και με κρατική επιχορήγηση, όταν οι παροχές συναρτώνται με την απασχόληση. Στις χώρες, αντίθετα, που λειτουργεί εθνικό σύστημα υγείας, το κράτος επωμίζεται το σύνολο ή το μεγαλύτερο τουλάχιστο μέρος των δαπανών, με προσφυγή στα γενικά φορολογικά έσοδα.

Η πηγή χρηματοδότησης των **οικογενειακών επιδομάτων** εξαρτάται από το αν ακολουθείται ή όχι σύστημα καθολικής κάλυψης του πληθυσμού. Στην πρώτη περίπτωση το πλήρες κόστος των παροχών καλύπτεται με γενικά φορολογικά έσοδα. Στη δεύτερη περίπτωση το μεγαλύτερο μέρος ή και το σύνολο των παροχών χρηματοδοτείται με εργοδοτικές εισφορές.

Τέλος, πηγές χρηματοδότησης των **επιδομάτων ανεργίας** αποτελούν οι εισφορές των ασφαλισμένων και των εργοδοτών καθώς και η κρατική επιχορήγηση από τα γενικά φορολογικά έσοδα. Κατά κανόνα το συνολικό ασφάλιστρο κατανέμεται ισοποσο ανάμεσα στους ασφαλισμένους και τους εργοδότες. Το μερίδιο της κρατικής συμμετοχής στο σύνολο των παροχών είναι κατά κανόνα αξιόλογο, φθάνοντας μερικές φορές μέχρι και τα δύο τρίτα. Στις περιπτώσεις βέβαια, που η ασφάλιση κατά του κινδύνου της ανεργίας καλύπτεται από συστήματα προϋσιακού χαρακτήρα, το κόστος χρηματοδότησης βαρύνει εξολοκλήρου τον κρατικό προϋπολογισμό.

χορηματοδότησης. Όπως έχει δείχτει, το ελληνικό κοινωνικό ασφαλιστικό σύστημα χρηματοδοτείται σε αξιόλογο βαθμό και με γενικά φορολογικά έσοδα καθώς και κοινωνικές εισφορές.

Από τα πιο πάνω προκύπτει ότι οι παραδοσιακές πηγές κάλυψης του κόστους της κοινωνικής ασφάλισης, δηλαδή οι εισφορές, συνεπιδρούνται δυσμενείς επιδράσεις στην ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση, στο βαθμό που δεν μετακυλιούνται βραχυπρόθεσμα και αποτελούν επομένως στοιχείο κόστους για τους επιχειρήσεις. Είναι ευνόητο ότι αυτό ισχύει κατ'εξοχήν για τις εργοδοτικές εισφορές, οι οποίες όχι μόνο βραχυπρόθεσμα είναι αδύνατο να μετακυλισθούν ολοκληρωτικά, αλλά ακόμη και αν επιδορθούν σταδιακά στις τιμές, το αποτέλεσμα θα είναι και πάλι δυσμενές για την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα.

Εκτός όμως από τις εισφορές ένα τμήμα των κοινωνικών δαπανών χρηματοδοτείται με κρατική επιχορήγηση, δηλαδή γενικά φορολογικά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού, και κοινωνικές εισφορές. Οι τελευταίες αποτελούν θεσμοθετημένους πόρους υπέρ της κοινωνικής ασφάλισης, που είναι γνωστοί ως κοινωνικοί πόροι ή φόροι υπέρ τρίτων. Η κρατική επιχορήγηση, ειδικότερα, αντιπροσωπεύει τα τελευταία χρόνια γύρω στο 5% των τρεχόντων εισόδων και κοινωνικών εισφορών είναι σαφώς μεγαλύτερη, αφού υπερβαίνει το 13%.

Επιπτώσεις στο κόστος παραγωγής ασκούν όχι μόνο οι εισφορές, κατά το τμήμα τους που δεν μετακυλίεται στην εργασία, αλλά και ορισμένες κατηγορίες φόρων, στην έκταση που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των κοινωνικών δαπανών.

Είναι φυσικά αυτονόητο ότι η κρατική επιχορήγηση αποτελεί προϊόν επιμέρους κατηγοριών φόρων, κατά το ποσοστό συμμετοχής των τελευταίων στα συνολικά φορολογικά έσοδα. Την ποσοστιαία διάρθρωση των φορολογικών εσόδων του κράτους αντανακλά ο Πίνακας 2.2

Οι φόροι εισοδήματος και περιουσίας δεν επηρεάζουν, σε γενικές γραμμές, το κόστος παραγωγής. Με την έννοια αυτή δεν συνδέονται με επιδράσεις ανάλογες εκείνων που επισημάνθηκαν στην περίπτωση των εργοδοτικών εισφορών. Όσον αφορά τους έμμεσους φόρους, από τους οποίους και αντλείται το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών εσόδων (το 70,2% κατά το 1984), όλες σχεδόν οι κατηγορίες τους επηρεάζουν τις τιμές, στις οποίες κατά κανόνα και μετακυλίσονται. Είναι όμως φανερό ότι δυσμενείς είναι κατ'εξοχήν οι επιδράσεις εκείνων μόνο των κατηγοριών που ενσωματώνονται στο κόστος παραγωγής. Αυτό πράγματι συμβαίνει με τα σωρευτικού χαρακτήρα τέλη χαρτοσήμου επί των τιμολογίων, που αποτελούν και τον ταμειευτικότερο σημαντικότερο έμμεσο φόρο. Συμβαίνει επίσης, σε μικρότερο βαθμό, με ορισμένες κατηγορίες του φόρου κύκλου εργασιών (π.χ. επί των τραπεζικών και ασφαλιστικών εργασιών, μεταφορικών επιχειρήσεων κ.λ.π.), καθώς επίσης και ορισμένους ειδικούς φόρους επί αγαθών ή υπηρεσιών (π.χ. πετρελαιοειδή, μεταφορικά μέσα κ.λ.π.), που χρησιμοποιούνται ως εισροές από τις επιχειρήσεις. Το γεγονός, επομένως, ότι αρκετές κατηγορίες έμμεσων φόρων ενσωματώνονται στο κόστος παραγωγής σημαίνει αντίστοιχη αποδυνάμωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της εγχώριας παραγωγής.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2 . 2Ποσοστιαία σύνθεση των φορολογικών εσόδων του κράτους

Ποσοστά φόρου	Ποσό (σε εκτ. δρχ.)	Ποσοστιαία κατανομή
ΥΝΟΛΟ ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ	253.237	29,85
πρό τους ομοίους:		
φόροι εισοδ. φυσικών προσώπων	154.616	18,22
φόρος εισοδ. νομικών προσώπων	28.019	3,30
φόροι περιουσίας	13.344	1,57
λοιποί άμεσοι φόροι	57.258	6,76
ΥΝΟΛΟ ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ	595.123	70,15
πρό τους ομοίους:		
φόρος κύκλου εργασιών	114.775	13,53
τέλη χαρτοσήμου	146.821	17,31
φόρος αυτοκινήτων	46.286	5,46
φόρος καπνού	42.229	4,98
φόρος καυσίμων	95.872	11,30
τέλη κυκλοφορίας	21.669	2,55
λοιποί έμμεσοι φόροι	127.471	15,02
ΥΝΟΛΟ ΦΟΡΩΝ (Α+Β)	848.360	100,00

Τέτοιας μορφής αποδυνάμωση δεν θα υπήρχε φυσικά, αν αφενός υπήρχε δυνατότητα πλήρους αφορολόγησης των ελληνικών εξαγωγών από τις παραπάνω κατηγορίες φόρων, που ενσωματώνονται σήμερα στο κόστος παραγωγής, και αφετέρου τα εισαγόμενα προϊόντα επιβαρύνοντα κατά την εισαγωγή τους στον ίδιο ακριβώς βαθμό με τα εγχώρια. Το πρόβλημα αυτό δεν αίρεται πλήρως με την εισαγωγή του φόρου προστιθέμενης αξίας από 1.1.1987, εφόσον οι περισσότεροι ειδικοί φόροι που βαρύνουν αγαθά και υπηρεσίες, τα οποία χρησιμοποιούνται ως εισροές από άλλες επιχειρήσεις, εξακολουθούν να διατηρούνται σε ισχύ.

Το πρόβλημα αυτό, από την σκοπιά τουλάχιστο του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, είναι ακόμη οξύτερο στην περίπτωση των κοινωνικών εισφορών, η συμβολή των οποίων στη χρηματοδότηση είναι αναλογικά μεγαλύτερη. Διακριτικό γνώρισμα των κοινωνικών εισφορών ή φόρων είναι ότι αυτοί που βαρύνονται δεν συνδέονται, άμεσα τουλάχιστον, με τον οργανισμό υπέρ του οποίου καταβάλλεται η εισφορά. Με άλλα λόγια, αυτοί που καταβάλλουν τον φόρο δεν έχουν την ιδιότητα του ασφαλισμένου, γι' αυτό και οι εισφορές είναι γνωστές και ως <<φόροι υπέρ τρίτων>>. Οι φόροι αυτοί άλλοτε αφορούν αυτοτελείς επιβαρύνσεις και άλλοτε έχουν τη μορφή ποσοθετων ποσοστών που υπολογίζονται σε υφιστάμενους κρατικούς, κυρίως, φόρους (π.χ. η προσαύξηση των τελών χαρτοσήμου υπέρ του ΟΓΑ). Σε άλλες πάλι περιπτώσεις οι κοινωνικοί φόροι αφορούν συγκεκριμένη αναλογία του εσόδου από κάποιο κρατικό φόρο (π.χ. απόδοση του 10% του φόρου μεταβιβάσεων ακινήτων στο Ταμείο Συντάξεως Νομικών) ή έχουν τη μορφή της κάλυψης

του ελλείμματος του οργανισμού από την επιχείρηση στην οποία εργάζονται οι ασφαλισμένοι του .

Κοινωνικοί πόροι χαρακτηρίζονται και ορισμένες ειδικές εισφορές των οποίων διακριτικό γνώρισμα είναι ότι αυτοί που βαρύνονται με τις εισφορές δεν συνδέονται με τον οργανισμό υπέρ του οποίου η εισφορά, με την ιδιότητα του ασφαλισμένου.

Το έσοδο από κοινωνικούς πόρους των φορέων που υπάγονται στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, υπολογιζόταν για το έτος 1990 σε 446.198. εκ. δρχ. έναντι 388.194 εκ. δρχ. του έτους 1989.

Ο υπολογισμός του ποσού του κοινωνικού πόρου για το έτος 1990 έγινε με βάση τις εισπράξεις που πραγματοποιήθηκαν το προηγούμενο έτος και την πρόβλεψη για την εξέλιξη των μεγεθών τα οποία λαμβάνονται ως βάση για τον υπολογισμό αυτών των πόρων.

Το μεγαλύτερο μέρος της άμεσης και έμμεσης κρατικής επιχορήγησης σε απόλυτους αριθμούς έχει υπολογιστεί για τον Ο.Γ.Α. (177.975 εκ. δρχ.) και το ΙΚΑ (193.871 εκ. δρχ.) που αποτελούν το 83,34% του όλου ποσού της κατηγορίας αυτής του εσόδου των οργανισμών που υπάγονται στο Υπουργείο Υγείας , Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Τα ποσά της επιχορήγησης που εμφανίζονται στους προϋπολογισμούς των Ασφαλ. Οργανισμών είναι τα προϋπολογιζόμενα από τα ταμεία και όχι αυτά που τελικά έχουν εγκριθεί στον Κρατικό Προϋπολογισμό.

	Κρατ. Προυπ.	Προυπολ. Ασφ. Οογ.
ΙΚΑ	193.871 εκ.	192.851εκ.
ΤΣΑ	4.800 εκ.	970εκ.
ΤΑΕ	4.661 εκ.	5.125εκ.
ΤΕΒΕ	29.798 εκ.	30.254εκ.
ΟΓΑ	177.975 εκ.	172.700εκ.
Τ.Τ.Τ.	28 εκ.	25εκ.

Οι κοινωνικοί πόροι που έχουν κατά καιρούς θεσπισθεί και ισχύουν σήμερα είναι πολυάριθμοι. Στον Πίνακα 2.3 γίνεται μια μερική καταγραφή των κυριότερων απ' αυτούς, καθώς και των εσόδων κατά το 1990. Οι υπέρ τρίτων πόροι παρουσιάζουν σωρεία ολόκληρη προβλημάτων. Ο μεγάλος αριθμός τους σημαίνει, πρώτο, υψηλό δημοσιονομικό και κοινωνικό κόστος, καθώς και σοβαρή παρέμβαση στην κατανομή των πόρων.

Είναι ευχερές να διαπιστωθεί από προσεκτική μελέτη του Πίνακα ότι οι περισσότεροι από τους κοινωνικούς πόρους κατευθύνονται σε Ταμεία που καλύπτουν σχετικά υψηλές εισοδηματικές ομάδες ασφαλισμένων. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται αναμφίβολα έντονη αντίστροφη προοδευτικότητα. Το δυσμενέστερο όμως αποτέλεσμα συνδέεται ίσως με το χαρακτηριστικό της κατηγορίας αυτής πόρων να υπεισέρχονται στο κόστος παραγωγής των εγχώριων προϊόντων υποβαθμίζοντας την ανταγωνιστικότητά τους. Και αυτό γιατί υπάρχει αντικειμενικό αδυναμία υπολογισμού και επιστροφής τους κατά την εξαγωγή των ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό. Ακόμη, όμως, και όταν οι κοινωνικοί πόροι επηρεάζουν τις τιμές και όχι το κόστος, το πρόβλημα παραμένει. Στο βαθμό δηλαδή που πλήττουν τα εγχώρια προϊόντα αναλογικά περισσότερο από τα εισαγόμενα, υποβαθμίζεται η ανταγωνιστικότητα των ποτών και μέσα

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2 . 3

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΦΟΡΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

α/α	Τίτλος Οργανισμού	Είδος κοινωνικού πόρου και ειδικής εισφοράς	Πρόβλεψη για το 1990	Ποσοστό επί της εισφοράς	Αναλογία κατά κεφαλή ασφαλισμ
1.	Ι.Κ.Α.	α. 0,27 δρχ ανά γιλιόγραμμα καταναλισκόμενου άλατος β. Εισφορά στα εισιτήρια των αστικών συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης γ. Εισφορά στα εισιτήρια ΗΕΜ-ΚΤΕΛ δ. Εισφορά στα εξαγόμενα καπνά ε. Εισφορά στα καταναλισκόμενα καπνικά προϊόντα στ. Εισφορά επί εγγείου φόρου καπνού ζ. 1% στα έσοδα εισφορών ΤΑΑΠΠ η. Κρατική Επιχορήγησης θ. Εισφορά παντός ιδιοκτήτου επαγγ. αυτοκιν.	18.700 10.000 5.000 15.000 16.500 770 — 192.000.000 800.000	41,94	111.162
2.	Ταμείο Συντάξ. Αυτοκιν. (Κλάδος Συντάξης)	α. Εισφορά για κάθε εκμεταλλευτή επαγγελματικού αυτοκινήτου Ι.Χ. β. Δρχ. 900 για κάθε επέκταση ή έκδοση αντιγράφου άδειας ικανότητας οδήγού γ. Δρχ. 6.000 για την έκδοση επαγγελματικής άδειας ικανότητας οδήγού δ. Δρχ. 2.000 για έκδοση άδειας κυκλοφορίας αυτοκινήτου Ι.Χ.	255.000 100.000 200.300 414.700	6,97	13.472
3.	Ταμείο Ασφάλισως Τυπογράφων και Μισθωτών Γραφ Τεχν (Κλ. Συντάξ)	α. 2% στον πωλούμ. χάρτη και χαρτόνιο β. 0,25% στα πωλούμ. περιόδ και εβδομαδιαίες εφημερίδες γ. 2% στα πωλούμενα υλικά από στοιχειοχητήρια	915.000 24.000 1.000	19,57	36.863
4.	Ταμείο Συντάξως Προσωπικοί ΗΣΑΠ	α. 2 λεπτά για κάθε εισιτήριο απλής διαδρομής και 4 λεπτά για κάθε εισ. με επιστρ. της γραμμ. Ομον-Κησ β. Υποχρεωτική καταβολή της εταιρείας δυν. του Ν. 4673/1930	1.000 800	0,056	959
5.	Ταμείο Συντ. Πρωσ. της Εθνικής Τρως. της Ελλάδος	Κάλυψη ελλείμματος από την Ε.Τ.Ε	5.461.895	84,71	364.539
6.	Ταμείο Πρόνοιας και Επικουρικής Ασφ. Προσωπ. Ισποδοσμιών (Κλ. Συντ.)	α. 0,5% επί αμοιβάσιμ. στοιχείμ.τος β. 10% επί ανεξαρτηγυράτων δεκτίων	145.000 7.000	113,85	95.092
7.	Ταμείο Συντ. & Προν. Προσωπικοί Αγροτικής Τρως. (Κλ. Συντάξης) (Κλ. Πρόνοιας)	Εισφορά Τρως. για την κάλυψη διαφοράς μεταξύ τακτικών εσόδων και εξόδων	1.601.380 10.000	34,64 0,76	238.301 1.488

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2 . 3

(συνέχεια)

α/α Τίτλος Οργανισμού	Είδος κοινωνικού πόρου και ειδικής εισφοράς	Πρόβλεψη για το 1990	Ποσοστό % στις εισφορές	Αναλογία κατά κεφαλ. ασφαλισμ.*
8. Τ.Ε.Β.Ε. (Κλ. Σύνταξης)	α. Κρατική επιχορήγηση	3.000.000		
	β. Αναπλήρωση κοινών πόρου από χαρτόσημο Ν. 4435/64 που καταργήθηκε με την εφαρμογή του ΦΠΑ, σύμφωνα με Απ. Υπ. Οικον. 97208/88	27.254.000		
	50			
	δ. Από χρηματικές ποινές Ν. 663/77	20.000	69,52	65.769
9. Ταμείο Ασφάλισης Εμπόρων (Κλ. Σύνταξης)	α. Κρατική επιχορήγηση (αρθρ. 6 Ν. 1798/88)	3.361.000		
	β. Αποδότηση πρόσθ. ποσοστού που αναλογεί στα κάθε είδους αναλογικά πάγια τέλη χαρτοσήμου	1.764.000	34,68	33.288
10. Ταμείο Συντάξ. Νομικών	α. Δικαιώματα από συμβολαιογραφικές πράξεις πλην εκείνων που αφορούν μεταβιβάσεις, ακινήτων από επαχθή αίτια 1,3% και 0,65% κατά περίπτωση στην αξία που έχει το αντικείμενο κάθε σύμβασης	4.945.000		
	β. Δικαιώματα επί καταστατικών εταιριών ή τροποποιήσεις αυτών: 5‰ στο ποσό του κεφαλαίου κάθε εμπορικής εταιρίας που συνίσταται εκτός της ΑΕ	235.000		
	γ. Δικαιώματα από μεταγραφές, 1,25% στην αξία του αντικειμένου για την μεταγραφή κάθε πράξης μεταβίβασ. ακινήτου ή εμπράγμ. δικ. επί ακινήτου	325.000		
	δ. 10% επί μεταβίβασης ακινήτων	5.100.000		
	ε. Δικαίωμα στις εισπρατιόμενες από το Δημόσιο Χρηματικές ποινές και μετατροπής ποινών εκ ποσοστού 9%	460.000		
	στ. Ποσοστό 20% στο δικαστ. ένημο	95.000		
	ζ. Έσοδα παρελθόντων ετών	60.000	271,14	294.457
11. Τ.Σ.Α.Υ. (Κλ. Σύνταξ.)	α. 6,5% ιατρόσημο στα εισαγ. ιδιοσκευάσματα από το εξωτερικό	1.598.000		
	β. 6,5% ιατρόσημο στα ιδιοσκευάσματα που παρασκ. ή συσκευαζ. στην Ελλάδα	5.198.000		
	γ. εισφορά κλινικών	2.360	74,84	120.202
12. Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (Κλ. Σύνταξ.)	α. 1‰ στο προϋπολογ. πάσης φύσεως τεχνικών έργων και οικοδ. εξαιρ. των έργων που εκτελούνται από το Δημ. και τους Δήμους και Κοινότητες	310.000		
	β. Από ένημο	60.000		
	γ. 1‰ στην αξία των εισαγ. μηχανημάτων από την αλλοδαπή για εκτέλεση εργ. οδοποιίας οικοδ. και υδρ. λιμεν.	20.000	11,96	6.949

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2 . 3**(Ουνέχεια)**

Τίτλος Οργανισμού	Είδος κοινωνικού πόρου και ειδικής εισφοράς	Πρόβλεψη για το 1990	Ποσοστό % στις εισφορές	Αναλογία κατά κεφαλ. ασφαλίσμ.*
Ταμείο Συντάξεως Προσωπικού Εφημ. Αθηνών-Θεσ. (Γεν. Λογαρ.)	<p>α. 10% του ποσού του εξ 21,5% επιβληθ. ειδικού τέλους κάθε τιμολ. διαφήμισης ή διαφημιστικής εκπαμπής που γίνεται από τους Ραδιοφωνικούς Σταθμούς της ET-1</p> <p>β. 5% του ποσού του εκ 21,5% αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις που γίνονται από τους τηλεοπτικούς Σταθμούς της ET-1</p> <p>γ. 5% του ποσού της εκ 21,5% αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις που γίνονται από τους τηλεοπτικούς Σταθμούς της ET-2</p> <p>δ) Ποσοστό ίσο με 7,5 εικοστά του αγγελιοσήμου που επιβάλλεται στις διαφημίσεις που δημοσιεύονται στο μη ημερήσιο τύπο και στα περιοδικά, που εκδίδονται στη περιοχή της τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης και στη Θεσσαλονίκη</p> <p>ε) 5% του ποσού του εξ 21,5% αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις που γίνονται από τους ιδιωτικούς τηλεοπ. σταθ.</p> <p>ζ) 10% του ποσού του εξ 21,5% αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις που γίνονται από τους Δημοτικούς & Ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς.</p>	<p>100.000</p> <p>200.000</p> <p>200.000</p> <p>300.000</p> <p>100.000</p> <p>100.000</p>	91,07	192.308
Ταμείο Ασφ. Ιδιοκτητών Συντακτών και Υπαλλήλ. Τύπου (Κλ. Σύνταξης)	<p>α. 1% επί της τιμής πώλησης κάθε περιοδικού και κάθε εφημ. εκτός των ημερ. εφημερίδων Αθην. Θεσσαλον.</p> <p>β. 60% επί του συνολικού εισπραττόμενου αγγελιοσήμου</p>	<p>144.000</p> <p>180.000</p> <p>30.000</p> <p>60.000</p> <p>30.000</p> <p>75.000</p> <p>150.000</p>	<p>212,53</p> <p>44,76</p> <p>51,10</p> <p>50,43</p> <p>337,04</p> <p>1.805,27</p>	<p>255.118</p> <p>23.622</p> <p>35.864</p> <p>23.622</p> <p>—</p> <p>—</p>
Ταμείο Συντάξεως Εφημεριδοπωλών Αθηνών (Κλ. Συντάξης) (Κλάδος Πρόνοιας)	<p>4,5% του ποσού του εξ 20% επιβληθ. θέντος αγγελιοσ. περιόδ. τύπου</p> <p>5% του ποσού του εκ 12% επιβλ. ειδικού τέλους για κάθε τιμολόγιο διαφημ. μέσω του Σταθμού Αθηνών της ET-1 και της ET-2</p> <p>2% του ποσού του εκ 12% επιβλ. ειδ. τέλους για κάθε τιμολόγιο διαφημ. μέσω τηλεόρασης ET1 κι ET2</p>	<p>50.000</p> <p>40.000</p> <p>220.000</p>	<p>6,10</p> <p>44,17</p> <p>—</p>	<p>38.700</p> <p>30.960</p> <p>255.814</p>
Ταμείο Συντάξεως Εφημεριδοπωλών Θεσσαλονίκης	<p>0,5% του ποσού του εξ 20% επιβλ. αγγελιοσήμου περιοδικού τύπου</p> <p>1% του ποσού εξ 20% επιβλ. ειδ. τέλους για κάθε τιμολ. διαφήμισης μέσω του Σταθμού Θεσσαλον. της ET-1</p>	<p>4.000</p> <p>180</p>	<p>3,80</p>	<p>39.434</p>

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2 . 3

(συνέχεια)

α/α Τίτλος Οργανισμού	Είδος κοινωνικού πόρου και ειδικής εισφοράς	Πρόβλεψη για το 1990	Ποσοστό % στις εισφορές	Αναλογία κατά κεφαλ. ασφαλισμ *
17. Τομέας Ασφάλισης Τεχνικών Τύπου ΑΘΗΝΩΝ (Κλάδος Σύνταξης)	α. 85% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου ημερησ. εφημ. Αθηνών.	170.000		
	β. 85% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου περιοδικού τύπου	54.400		
	γ. 50% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου ραδιοφ. Σταθμού Αθηνών ET-1	12.500		
	δ. 2,50% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου ραδ. σταθμ. Αθην. ET-2	2.500		
	ε. 3,5% του ποσού του 17% αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις του Σταθμού Τηλεωίας της ET-1	269.250		
	στ. 3,5% του ποσού του 17% αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις του Σταθμού Τηλεωίας της ET-2	181.750	70,81	745.572
(Κλάδος Ασθένειας)	α. 14% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών	28.000		
	β. 14% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου περιοδικού τύπου	8.960	23,98	19.331
(Κλάδος Επικοινωνίας)	α. 50% του ποσού του εξ 20% αγγελιοσήμου ραδιοφ. Σταθμού ET-1	12.500		
	β. 0,5% του ποσού 17% αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις του Σταθμού Τηλεωίας της ET-1	80.750		
	γ. 0,5% του ποσού του 17% αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις του Σταθμού Τηλεωίας της ET-2	68.250		
	δ. 2,5% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου ραδ. Σταθμού Αθηνών ET-2	2.500	265,49	177.106
(Κλάδος Ανεργίας)	α. 1% του ποσού του αγγελιοσήμου ημερησ. Εφημερίδων Αθηνών	2.000		
	β. 1% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου περιοδικού τύπου	640	21,73	2.851
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Κλάδος Σύνταξης)	α. 11,875% του ποσού του εκ 16% αγγελιοσήμου ημερ. εφημερίδων Θεσσαλονίκης	24.750		
	β. 9,9% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου περιοδικού τύπου	15.840		
	γ. 9,9% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου ραδ. Σταθμού Θεσ/κης ET-1	356		
	δ. 9,9% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις του ραδ Σταθμού ET-2 (Θεσ/νίκης)	119	39,80	313.473
(Κλάδος Ανεργίας)	α. 0,625% του ποσού του 16% αγγελιοσήμου ημερ. εφημερίδων Θεσ/νίκης	250		
	β. 0,1% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις του ραδ Σταθμού Θεσ/νίκης ET-1	4		
	γ. 0,5% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις του ραδ. Σταθμού ET-2 (Θεσσαλ.)	1		
	δ. 0,1% του ποσού του 20% αγγελιοσήμου περιοδικού τύπου	160	39,79	3.168

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2 . 3

(συνέχεια)

α/α Τίτλος Οργανισμού	Είδος κοινωνικού πόρου και ειδικής εισφοράς	Πρόβλεψη για το 1989	Ποσοστό % στις εισφορές	Αναλογία κατά κεφαλ. ασφαλισμ.*
18. Ταμείο Συντ. και Επικ. Ασφαλ. Προσωπ. Γ.Σ.Ο. (Κλ. Συντ.) (Κλ. Επικ.)	0,10 δρχ. ανά χιλιάγρ. επί των γεωργικών προϊόντων και 0,20 δρχ. ανά χιλιάγρ. κάθε είδους γεωργικών εφοδίων	110.000 200	2,07 0,01	9.549 17
19. Ο.Γ.Α.	Κλ. Υποχρεωτικής Ασφ. α) 12% επί του φόρου εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων ποσοστό επί των τελών χαρτος. ειδ. εισφ. επί των σιγαρέττων, ζύθου, και άλλων ειδ. πολιτ./αξ και ποσοστό επί του χαρτοσήμου τιμολογίων β) Κρατική επιχορήγηση για νοσοκομ. περιθαλψη αγροτών γ) Κρατική επιχορήγηση για την κάλυψη δαπανών συντάξεων δ) Έσοδα εκ κρατήσεων δαπανών ή εσόδων του Δημοσίου ε) Επιχορηγήσεις (ΕΟΚ-ΜΟΠ πληροφορικής) Κλ. Πρόσθετης Ασφ α) Κρατ. επιχορήγηση για την κάλυψη δαπανών συντάξεων	41.000.000 30.839.500 94.860.500 23.000 50.000 6.000.000	521.165,6 40	121.910 7.059

στην επικράτεια.

Συνέπειες για τη διανομή του εισοδήματος.

Οι συνέπειες του συστήματος της κοινωνικής ασφάλισης για τη διανομή του εισοδήματος θα μπορούσαν να εξεταστούν, εναλλακτικά, κάτω από δύο διαφορετικά πρίσματα. Σε πρώτο επίπεδο θα μπορούσε να διερευνηθεί η επίδραση στην κατανομή του τρέχοντος προσωπικού εισοδήματος. Σε δεύτερο επίπεδο είναι δυνατό να αναλυθεί η διαχρονική επίδραση, με την έννοια ότι ο ασφαλισμένος καταβάλλουν σωρευτικά εισφορές ως εργαζόμενος, δικαιούμενος να λάβουν παροχές όταν θα αποχωρήσουν από την αγορά εργασίας. Στην τελευταία αυτή περίπτωση το εγχείρημα συνίσταται στην ποσοτική έκφραση του μακροχρόνιου ποσοστού απόδοσης (LIFETIME RATE OF RETURN) επιμέρους κατηγοριών ασφαλισμένων, που ανήκουν σε διαφορετικά εισοδηματικά κλιμάκια. Λόγω των ανυπέρβλητων δυσχερειών που συνεπάγεται η εκτίμηση ποσοστών απόδοσης, η συζήτηση εδώ περιορίζεται την εξέταση των επιδοτήσεων στην κατανομή του τρέχοντος προσωπικού εισοδήματος.

Για την εξέταση, κατ' αρχήν, της επίπτωσης των ασφαλιστικών εισφορών στην κατανομή του τρέχοντος εισοδήματος απαιτούνται λεπτομερή στοιχεία για την κατανομή και τη σύνθεση των οικογενειακών εισοδημάτων, τα οποία δυστυχώς δεν είναι διαθέσιμα στην Ελλάδα. Το εγχείρημα του υπολογισμού της επίπτωσης των εισφορών θα απαιτούσε πράγματι στατιστική πληροφόρηση για την κατανομή του προσωπικού εισοδήματος, καθώς και τη συμμετοχή του εισοδήματος από εργασία στα διάφορα επίπεδα συνολικού οικογενειακού εισοδήματος.

Η απουσία επαρκούς στατιστικής πληροφόρησης περιορίζει κατ'ανάγκη τις φιλοδοξίες της παρούσης μελέτης σε ένα μικρότερης θεωρητικής εμβέλειας στόχο. Συγκεκριμένα διερευνάται η μεταβολή του ποσοστού των εισφορών στο εισόδημα από εργασία, το οποίο αντιστοιχεί, σε διάφορα επίπεδα εργατικών αποδοχών. Η απεικόνιση αυτή βασίζεται αρχικά στην παραδοχή ότι οι εισφορές των ασφαλισμένων βαρύνουν εξ ολοκλήρου τους ίδιους και ότι μοναδική πηγή εισοδήματος είναι η παροχή εργασίας. Στη συνέχεια η επίπτωση των εισφορών συγκρίνεται με εκείνη του προσωπικού φόρου εισοδήματος που είναι ο κατ'έξοχην προοδευτικός φόρος στο ελληνικό φορολογικό σύστημα.

Στην παρούσα προσπάθεια για ποσοτική εκτίμηση της επίπτωσης των εισφορών, αγνοείται παντελώς η αντίστοιχη επίπτωση και του οφέλους των παροχών, με την οποία και θα μπορούσε να δοθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για το συνολικό αναδιανεμητικό αποτέλεσμα της κοινωνικής ασφάλισης. Αυτό πρακτικά οφείλεται στην αδυναμία να επιμεριστούν οι ωφέλειες των παροχών, με βάση τα ελλιπή διαθέσιμα στοιχεία για την κατανομή των οικογενειακών εισοδημάτων, σε επιμέρους εισοδηματικά κλιμάκια.

Συγκεφαλαιώνοντας, οι ασφαλιστικές εισφορές που κρατούνται από τους μισθωτούς του ιδιωτικού αστικού τομέα της ελληνικής οικονομίας έχουν αναλογικό χαρακτήρα μέχρι και το ύψος του εκάστοτε οριζόμενου ανώτατου ορίου ασφαλιστέων αποδοχών. Από το ύψος όμως αυτό αμοιβών και μετά οι εισφορές αποκτούν αντίστροφα προοδευτικό χαρακτήρα. Είναι βέβαια

ευνόητο ότι ο κύριος όγκος των μισθωτών έχει αμοιβές που βοίσκονται κάτω από το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών. Κατά συνέπεια η αντίστροφη προοδευτικότητα των εισφορών αφορά στην πραγματικότητα ένα σχετικά περιορισμένο αριθμό μισθωτών.

Προκειμένου να εξαχθούν πιο γενικά συμπεράσματα σχετικά με την επιβάρυνση από εισφορές σε σχέση με το συνολικό προσωπικό εισόδημα (και όχι απλώς τις αποδοχές από απασχόληση) είναι αναγκαία η γνώση του βαθμού στον οποίο συμμετέχει το εισόδημα από εργασία στο συνολικό οικογενειακό εισόδημα σε διάφορα κλιμάκια προσωπικού εισοδήματος. Σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία αλλά και παλαιότερες εκτιμήσεις για την Ελλάδα, το εισόδημα από απασχόληση ως ποσοστό του συνολικού οικογενειακού εισοδήματος αυξάνεται, καθώς αυξάνεται το οικογενειακό εισόδημα, μέχρι ένα ύψος, πέρα από το οποίο συνεχώς κατέρχεται. Αυτό σημαίνει ότι οι ασφαλιστικές εισφορές ως ποσοστό του προσωπικού εισοδήματος αποκτούν κάποιο βαθμό ήπιας προοδευτικότητας μέχρι ένα ύψος προσωπικού εισοδήματος. Πέρα όμως από το ύψος αυτό η αντίστροφη προοδευτικότητα που παρατηρείται σε σχέση με τις αποδοχές από απασχόληση γίνεται ακόμη εντονότερη σε σχέση με το συνολικό οικογενειακό εισόδημα.

Οι διαπιστώσεις αυτές ισχύουν βέβαια για του μισθωτούς που καλύπτονται ασφαλιστικά από το ΙΚΑ. Σε άλλα Ταμεία ασφάλισης μισθωτών ισχύουν συχνά διαφορετικές ρυθμίσεις, γεγονός που δεν επιτρέπει τη γενίκευση των συμπερασμάτων για το σύνολο των οργανισμών ασφάλισης μισθωτών. Λόγω της

δεσπόζουσας όμως θέσης του ΙΚΑ, την ισχύ των συμπερασμάτων δεν αναμένεται ότι αλλοιώνουν, σημαντικά τουλάχιστον, οι ρυθμίσεις που ισχύουν σε άλλους δευτερεύοντες φορείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η οργάνωση της κοινωνικής ασφάλισης

Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα κυριαρχείται από το σύστημα της πολλαπλότητας των φορέων. Οι φορείς αναφέρονται είτε στην επαγγελματική ομάδα, είτε στο είδος της παροχής. Υπάρχουν φορείς Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου.

Οι φορείς ανάλογα με τις παροχές που χορηγούν διακρίνονται σε κύριας ασφάλισης που παρέχουν κύρια σύνταξη, επικουρικής ασφάλισης που παρέχουν επικουρική σύνταξη, ασθένειας που παρέχουν πρόνοια, πρόνοιας που παρέχουν εφάπαξ βοηθήματα και αλληλοβοήθειας που παρέχουν συμπληρωματικές παροχές. Υπάρχουν 28 φορείς κύριας ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων όλως με την μορφή του Ν.Π.Δ.Δ., 54 επικουρικής ασφάλισης από τους οποίους 50 Ν.Π.Δ.Δ. και 4 Ν.Π.Ι.Δ., 18 ασθένειας από τους οποίους 15 Ν.Π.Δ.Δ. και 3 Ν.Π.Ι.Δ., 60 πρόνοιας από τους οποίους 58 Ν.Π.Δ.Δ. και 2 Ν.Π.Ι.Δ. και 59 Ταμεία Αλληλοβοήθειας.

Υπάρχουν ακόμη 4 φορείς επικουρικής ασφάλισης και 6 πρόνοιας που υπάγονται στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, ο Ο.Α.Ε.Δ., Ο.Ε.Κ., Εργατική Εστία και 83 Κ.Α.Φ. που χορηγούν παροχές πρόνοιας αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας, 1 φορέας κύριας ασφάλισης, 1 ασθένειας, 3 πρόνοιας, αρμοδιότητας Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, 1 φορέας κοινής ωφέλειας αρμοδιότητας Υπουργείου Γεωργίας, 1 φορέας πρόνοιας αρμοδιότητας της Βουλής των Ελλήνων, και ένας Οργανισμός Επικουρικής Ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών. Κύρια ασφάλιση και ασφάλιση ασθένειας παρέχει το δημόσιο στους

πολιτικούς υπαλλήλους, τους στρατιωτικούς, τα σώματα ασφαλείας και τους συνταξιούχους. Κύρια ασφάλιση για σύνταξη παρέχει το Δημόσιο στους Δημοτικούς και Κοινοτικούς υπαλλήλους.

Επίσης κύρια ασφάλιση ενεργούν για το προσωπικό τους ο Ο.Α.Π. και η Δ.Ε.Η., ο Ο.Α.Π. και η Δ.Ε.Η. ενεργούν και ασφάλιση ασθενείας ενώ η Δ.Ε.Η. και επικουρική ασφάλιση και ασφάλιση για εφάπαξ παροχή.

Μερικοί από τους φορείς ασφαλίζουν για σύνταξη, ασθένεια, εφάπαξ παροχή ή για δύο ή μια από τις παροχές αυτές.

Ανάλογα με την επαγγελματική ομάδα την οποία ασφαλίζουν οι φορείς κοινωνικής ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, εκτός από τα ταμεία Αλληλοβοήθειας, είναι δυνατό να καταταχθούν σε 9 κατηγορίες, δηλαδή εργατών και υπαλλήλων ιδιωτικού δικαίου (48), προσωπικού Τραπεζών (14), προσωπικού δημοσίων επιχειρήσεων (4), ανεξάρτητων επαγγελματιών (7) στα οποία περιλαμβάνονται το Τ.Ε.Β.Ε. Ταμείο Ασφάλισης Εμπόρων κ.λ.π. ελευθέρων επαγγελματιών (55), στα οποία περιλαμβάνονται το Ταμείο Νομικών, το Ταμείο Συντάξεως Μηχανικών κ.λ.π. προσωπικού Τύπου (6), αγροτών (1), ληρικών (1), δημοσίων υπαλλήλων επικουρικοί (24).

Ασφαλισμένοι

Ασφαλισμένοι στους φορείς κοινωνικής ασφάλισης και το Δημόσιο είναι το σύνολο σχεδόν του πληθυσμού της χώρας. Οι ασφαλισμένοι την 31/8/89 για κύρια σύνταξη στους φορείς αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ	1986%	1987%	1988%	1989%	1990%
1	Ι.Κ.Α	19,8	19,8	19,9	20,1	20,4
2	Ταμείο Σύνταξ. Αυτοκινήτιων	19,9	20	20	20	20
3	Ταμείο Σύνταξ. και Επικ. Ασφ. Προσ. ΓΣΟ	18	19	20	21	22
4	Ταμείο Σύνταξης Προσωπικού ΗΣΑΠ	20	19,7	19,8	20,2	20,3
5	Ταμείο Σύνταξ. Προσ. Θερ. "Ευαγγελισμού"	28	27	28	9	8
6	Ταμείο Ασφάλισης Τυπογράφων	19,2	19,9	20	20	20
7	Ταμείο Ασφάλ. Προσ. Ασφ. Εταιρ. "ΕΘΝΙΚΗ"	19,4	20,4	20	19,9	20,3
8	Ταμείο Σύνταξ. Προσ. της ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠ. της ΕΛΛΑΔΟΣ	20,1	19,8	19,9	20	20,2
9	Ταμείο Σύνταξ. Προσ. Τραπ. Ελλάδος και Κτηματ.	19,8	19,1	20,3	19,5	21,3
10	Ταμείο Σύντ. και Προσπ.	20,5	19,5	19	20	21
11	Ταμείο Ασφάλ. Προσ. Τράπεζ. Ιονικής Λαϊκής	19,2	19,7	19	20,9	21
12	Ταμείο Ασφάλ. Προσωπ. ΕΤΒΑ	18	19	20	21	22
13	Ταμείο Ασφάλ. Προσωπ. ΟΤΕ	18	19	20	21	22
14	ΓΕΒΕ	17	19	20,5	21,5	22
15	Ταμείο Ασφάλ. Εμπόρων	17	19	20	21	23
16	Ταμείο Ασφαλ. Ναυτ. Πρακτ. και Υπαλλήλων	16	18	20	22	24
17	Ταμείο Σύνταξ. Εκτελωνιστών	19,2	19,9	19,9	20	21

Ασφαλίσεων ήταν 4.122.603 άτομα για επικουρική σύνταξη 2.112.669, για ασθένεια 5.447.669 και για πρόνοια 728.351. Ο αριθμός των ασφαλισμένων το 1990 για κύρια σύνταξη προβλέπεται ότι θα είναι 4.156.587 και για επικουρική 2.161.939.

Από τους ανωτέρω οι ασφαλισμένοι για κύρια σύνταξη κατανέμονται κατά ομάδες ως εξής: εργάτες και υπάλληλοι ιδιωτικού δικαίου 1.783.595, προσωπικό Τραπεζών 30.739, προσωπικό Δημοσίων Επιχειρήσεων 72.649, ανεξάρτητοι επαγγελματίες 696.873, ελεύθεροι επαγγελματίες 150.789, προσωπικό τύπου 8.958, αγρότες 1.368.000, κληρικοί 11.000. Εκτός από αυτούς για κύρια σύνταξη είναι ασφαλισμένοι στο Δημόσιο 275.298 περίπου πολιτικοί δημόσιοι υπάλληλοι και όργανα Σωματίων Ασφαλείας και στο Ν.Α.Τ. 67.000 ναυτικοί.

Στον Πίνακα 3.1 παρατηρούμαι την εξέλιξη στην τελευταία πενταετία των ασφαλιζομένων κατά φορέα κοινωνικής ασφάλισης.

Συνταξιούχοι

Το σύνολο των συνταξιούχων κύριας σύνταξης των φορέων κοινωνικής ασφάλισης που υπάγονται στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων ανέρχεται σε 1.598.620, ενώ οι συνταξιούχοι επικουρικής σύνταξης ανέρχονται σε 424.638.

Οι ανωτέρω συνταξιούχοι κατατάσσονται σε ομάδες ως εξής:

Ασφάλισης εργατών και υπαλλήλων ιδιωτικού δικαίου, κύριας σύνταξης 611.524 και επικουρικής 280.653, ασφάλισης προσωπικού Τραπεζών 16.990 και 15.203, ασφάλισης προσωπι-

κοό δημοσίων επιχειρήσεων 16.908 και 7.402, ανεξάρτητων επαγγελματιών 166.164 και 2.446, ελεούθερων επαγγελματιών 30.109 και 9.359, ασφάλισης προσωπικού τύπου 3.448 και 1.607, ασφάλισης αγροτών κύριας σύνταξης 749.000, ασφάλισης κληρικών κύριας σύνταξης 4.477, επικουρικής ασφάλισης Δημοσίων υπαλλήλων 107.968.

Οι συνταξιοούχοι του Ν.Α.Τ. ανέρχονται σε 49.322 (31-12-89). Οι συνταξιοούχοι κύριας σύνταξης του Δημοσίου σε 302.698 (31-12-89).

Στον Πίνακα 3.2 τον αριθμό των συνταξιοούχων κατά φορέα κοινωνικής ασφάλισης και την εξέλιξη την τελευταία πενταετία.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 3 . 2

ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΚΑΤ' ΕΦΟΡΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ

α/α Τίτλος Οργανισμού	Συνταξιο- ούχοι 31.8.89	Κατηγορία		
		Γήρατος & παρεμφ.	Αναπη- ρίας	Θανάτου
Φορείς κύριας ασφάλισης				
1. Ι.Κ.Α.	593.960	289.970	153.740	150.250
2. Ταμείο Συντ. Αυτοκινητιστών	25.717	13.319	3.462	8.936
3. Ταμείο Συντ. και Επικουρ. Ασφαλ. Προς. Γ.Σ.Ο.	3.391	2.280	128	983
4. Ταμείο Συντ. Προς. ΗΣΑΠ	1.475	777	246	452
5. Ταμείο Ασφ. Προς. Θεραπ. -ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ-	622	512	43	67
6. Ταμείο Ασφαλ. Τυπογράφων	10.970	7.499	1.382	2.089
7. Ταμείο Ασφ. Προς. Ασφ. Ετ. «ΕΘΝΙΚΗ»	232	158	28	46
8. Ταμείο Συντ. Προς. της Εθν. Τραπ. της Ελλάδος	7.034	4.578	159	2.297
9. Ταμ. Συντ. Προς. Τραπ. Ελλάδος και Κτηματικής	3.308	1.879	—	1.429
10. Ταμ. Συντ. και Προν. Προς. Αγροτικής Τραπ.	5.279	3.376	188	1.715
11. Ταμ. Ασφ. Προς. Τραπ. Ιονικής-Λαϊκής	1.148	805	13	330
12. Ταμ. Ασφ. Προς. Ε.Τ.Β.Α.	221	194	2	25
13. Ταμείο Ασφαλ. Προσωπ. Ο.Τ.Ε.	16.908	12.990	882	3.036
14. Τ.Ε.Β.Ε.	119.048	52.764	18.130	48.154
15. Ταμείο Ασφαλ. Εμπόρων	19.786	9.104	1.379	9.303
16. Ταμείο Ασφαλ. Ναυτ. Πρακτ. και Υπαλλήλων	767	336	48	383
17. Ταμείο Συντ. Εκτελωνιστών	940	327	69	544

Συνταξιούχοι κατά φορέα κοινωνικής εξέλιξης
Εξέλιξη την τελευταία πενταετία

1986	1987	Εξέλιξη στην πενταετία			1990	α/α
		1988				
510.000	542.000	572.000	605.000	637.000	1	
22.055	23.555	24.780	25.717	29.250	2	
2.958	3.138	3.252	3.391	3.571	3	
1.370	1.423	1.461	1.475	1.500	4	
470	578	594	641	661	5	
9.330	10.310	10.801	10.970	12.193	6	
185	193	214	232	270	7	
6.630	6.862	6.948	7.034	7.050	8	
3.085	3.090	3.190	3.200	3.300	9	
4.905	5.105	5.300	5.379	5.500	10	
1.059	1.097	1.153	1.148	1.200	11	
184	201	218	235	250	12	
12.766	14.767	16.169	17.761	19.260	13	
113.968	115.460	117.770	120.327	123.150	14	
17.859	18.482	19.011	20.061	22.600	15	
728	779	785	767	813	16	
910	900	921	940	980	17	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ο Ρόλος της ιδιωτικής ασφάλισης

Τα τελευταία χρόνια πυκνώνουν οι φωνές εκείνων που υποστηρίζουν ότι οι οικονομικές παρενέργειες της κοινωνικής ασφάλισης στο ρυθμό αποταμιεύσεων και επενδύσεων θα μπορούσαν να περιοριστούν δραστικά με ενίσχυση του ρόλου των ιδιωτικών ασφαλίσεων. Οι απόψεις αυτές θεμελιώνονται στο γεγονός ότι σε αντίθεση με την κοινωνική ασφάλιση, που έχει χαρακτήρα διανεμητικό, ο θεσμός της ιδιωτικής ασφάλισης λειτουργεί με βάση τις αρχές του κεφαλαιοποιητικού συστήματος (FULL FUNDED SYSTEM). Το χαρακτηριστικό ακριβώς αυτό καθιστά το θεσμό της ιδιωτικής ασφάλισης, ως προς την επίδραση στην προσωπική αποταμίευση, σαφώς πλεονεκτικότερο.

Οι οικονομετρικές μελέτες, που έχουν πρόσφατα δημοσιευτεί σχετικά με την επίπτωση της ιδιωτικής ασφάλισης, τείνουν στην πλειονότητά τους να θεμελιώσουν το συμπέρασμα ότι ο θεσμός της ιδιωτικής ασφάλισης δημιουργεί ευνοϊκά αποτελέσματα.

Η συζήτηση που διεξάγεται βέβαια διεθνώς για το ρόλο της ιδιωτικής ασφάλισης καλύπτει στην πράξη έναν ευρύτερο κύκλο θεμάτων, που αφορούν όχι μόνο τις οικονομικές παρενέργειες αλλά και την ίδια την αποτελεσματικότητα στην παροχή των υπηρεσιών. Μια πρόσφατη δημοσίευση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας συνοφίζει επιγραμματικά τα θετικά και τα αρνητικά σημεία από την αναγνώριση ευρύτερου ρόλου στην ιδιωτική ασφάλιση, αναφέροντας ως πλεονεκτήματα ότι:

α. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των ασφαλιστικών εταιρειών εξασφαλίζει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στην παροχή υπη-

ρεσιών.

β. Οι πόροι που αντλούνται διοχετεύονται σε επενδύσεις, ενώ η συνολική αποταμίευση αυξάνεται. Το ευνοϊκό αυτό αποτέλεσμα δεν χαρακτηρίζει και την κοινωνική ασφάλιση, που λειτουργεί με τις αρχές του διανεμητικού συστήματος και περιορίζει τη συνολική αποταμίευση.

γ. Η τοποθέτηση των πόρων της ιδιωτικής ασφάλισης σε παραγωγικά περιουσιακά στοιχεία αποτρέπει τη συγκέντρωση του ελέγχου των επενδύσεων από ελάχιστους δημόσιους γραφειοκρατικούς φορείς.

δ. Τα προγράμματα της ιδιωτικής ασφάλισης μπορούν να προσαρμοστούν στις συγκεκριμένες ανάγκες επιμέρους επιχειρήσεων, κλάδων ή επαγγελματιών.

ε. Στην ασφάλιση του κλάδου υγείας, ειδικότερα, ο ανταγωνισμός μεταξύ των ιδιωτών ασφαλιστών οδηγεί σε μείωση του κόστους, βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υγειονομικών υπηρεσιών, γενικά σε μια οικονομικά αποτελεσματική χρήση των πόρων που διατίθενται για το σκοπό αυτό.

Ως αδυναμίες της διδωτικής ασφάλισης καταλογίζονται τα εξής:

α. Από τη φύση της η ιδιωτική ασφάλιση εξασθενίζει την έννοια της κοινωνικής αλληλεγγύης, που είναι σύμφυτη με το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης. Έτσι τα άτομα που είναι εκτεθειμένα σε μικρότερους ασφαλιστικούς κινδύνους εξασφαλίζουν, σε σχέση με τα άτομα που είναι εκτεθειμένα σε μεγαλύτερους κινδύνους, ευνοϊκότερους όρους ασφάλισης.

β. Ο κίνδυνος πτώχευσης μιας ιδιωτικής εταιρείας ασφάλισης δεν είναι εντελώς ανύπαρκτος. Οι ασφαλισμένοι διακινδυνεύουν σε μια τέτοια περίπτωση να μείνουν ακάλυπτοι.

γ. Στο κόστος της ιδιωτικής ασφάλισης θα πρέπει να συμπεριληφθούν ορισμένες διοικητικές δαπάνες (π.χ. προώθηση των πωλήσεων μέσω διαφήμισης, αμοιβές νομικών συμβούλων) καθώς και τα κέρδη των εταιρειών, δηλαδή δύο κατηγορίες που αφορούν την ιδιωτική, όχι όμως και την κοινωνική, ασφάλιση. Έτσι η όποια μείωση του κόστους που εξασφαλίζεται μέσω του ανταγωνισμού θα πρέπει τελικά να συγκριθεί με τις πρόσθετες επιβαρύνσεις που συνεπάγεται η ιδιωτική ασφάλιση.

δ. Για τον αρχικό υπολογισμό του ασφαλιστρού θα πρέπει ο ασφαλιστής να είναι σε θέση να προβλέψει όλες τις μελλοντικές πιθανές καταστάσεις, κάτι που δεν είναι πάντοτε εύκολο. Ένα συναφές πρόβλημα που αντιμετωπίστηκε τα τελευταία κυρίως χρόνια είναι ο πληθωρισμός. Η ικανοποίηση του αιτήματος για αναπροσαρμογή των παροχών, λόγω πληθωρισμού, προϋποθέτει κατ'ανάγκη ανάλογη αναπροσαρμογή του ασφαλιστρού. Τα ποσά που συγκεντρώνονται αθροιστικά από την προσαύξηση των ασφαλιστρών αποτελούν φυσικά ένα κόστος για τους ασφαλισμένους, που συχνά υπερβαίνει το κόστος που θα απαιτούνταν για την τιμαριθμητική αναπροσαρμογή των παροχών στα πλαίσια ενός διανεμητικού κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος.

Συμπερασματικά, στο βαθμό που η ιδιωτική ασφάλιση αντιμετωπίζεται ως συμπλήρωμα και όχι ως υποκατάστατο της κοινωνικής ασφάλισης φαίνεται ότι είναι σε θέση να ανταποκριθεί στο αίτημα για ποιοτική βελτίωση της προστασίας, προσαρμοζόμενη στις συγκεκριμένες ανάγκες των διακτιούχων. Βασικό στοιχείο υπεροχής της ιδιωτικής ασφάλισης αποτελεί το γεγονός ότι εξαλείφονται οι αρνητικές, αν δεν αντιστρέφονται κιόλας σε θετικές, οικονομικές επιδράσεις στα κίνητρα για

εργασία , αποταμίευση και επένδυση.

Ταυτόχρονα η ανταγωνιστική ελαχιστοποίηση του κόστους εξασφαλίζει την επιθυμητή οικονομική αποτελεσματικότητα, αμβλύνοντας πράγματι το οξύτατο σύγχρονο πρόβλημα της κοινωνικής ασφάλισης, την εκρηκτική δηλαδή διόγκωση των λειτουργικών εξόδων.

Η ιδιωτική ασφάλιση είναι επιλεκτική ενώ η κρατική (δημόσια) είναι υποχρεωτική και αναφέρεται στο σύνολο των εργαζομένων. Η ιδιωτική ασφάλιση προσεγγίζει υψηλότερα εισοδηματικά στρώματα ενώ η κρατική ασφάλιση καλύπτει τους χαμηλά μοιβόμενους. Με αυτή την έννοια είναι περισσότερο "κοινωνική ασφάλιση".

Σήμερα, όμως η αύξηση της δραστηριότητας της ιδιωτικής ασφάλισης έχει μεγάλη σημασία για την εθνική οικονομία, διότι τα αποταμιευμένα ασφαλιστικά επενδύονται σε μαθηματικά αποθέματα και με αυτό τον τρόπο έχουμε τα εξής ευεργετικά αποτελέσματα:

1. Επένδυση σε ομόλογα και σε έντοκα γραμμάτια.
2. Στήριξη του χρηματιστηρίου.
3. Αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους, από την είσπραξη αυξημένου φόρου εισοδήματος και εμμέσων φόρων από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις και χαρτοσήμου επί των ασφαλιστών και ασφαλιστικών αποζημιώσεων.
4. Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
5. Στήριξη και υποβοήθηση της ανάπτυξης κάθε παραγωγικής δραστηριότητας μέσω της ασφαλιστικής κάλυψης των διαφόρων παραγωγικών μονάδων.
6. Εισροή συναλλαγματικών πόρων από την ανάπτυξη εξαγωγικής δραστηριότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και

περιορισμός της διαρροής συναλλάγματος στο εξωτερικό ιδίως μετά το 1992.

Ός γνωστό, το 1992 αποτελεί ορόσημο στην εξέλιξη του κοινωνικού και οικονομικού χάρτη της Ευρώπης. Στο διαμορφούμενο αυτό περιβάλλον, ο κλάδος ασφαλίσεων ζωής, αλλά και γενικά η ιδιωτική ασφάλιση διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο. Ηδη, με βάση την επερχόμενη ενοποίηση παρατηρείται μια σοβαρή κινητικότητα κεφαλαίου που εκφράζεται με εξαγορές, συγχωνεύσεις και αναδιατάξεις μεγάλων τραπεζο-ασφαλιστικών συγκροτημάτων σε επίπεδο ΕΟΚ. Η δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού θα είναι αυτό που θα βοηθήσει για την ύπαρξη τελικά αυτοδύναμων ή μη ασφαλιστικών εταιριών. Πάντως, η ελληνική αγορά παρουσιάζει τεράστιο ενδιαφέρον όσον αφορά τα ασφαλιστικά θέματα, γιατί η ιδιωτική ασφάλιση δεν έχει αναπτυχθεί σε σημαντικό βαθμό.

Οποσδήποτε, θα υπάρξει έντονος ανταγωνισμός λόγω και της εισαγωγής ξένων εταιριών στη χώρα μας. Ορισμένες ασφαλιστικές εταιρίες θα επιβιώσουν, ενώ άλλες θα προχωρήσουν σε συγχωνεύσεις και σε συνεργασίες με ξένες εταιρίες.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Μετά ασφαλιστικά ταμεία προτίθεται να ασχοληθούμε και το ερέθισμα μας το δίνει ο Τύπος. Τη στιγμή που οι φορολογούμενοι επιδοτούν μέσω του κρατικού προϋπολογισμού το ΙΚΑ με εκατοντάδες δισ. δρχ. και ο μεγάλος αυτός ασφαλιστικός οργανισμός προσφεύγει σε τραπεζικό δανεισμό για την αντιμετώπιση τρεχουσών ταμιακών αναγκών και την έγκαιρη πληρωμή

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
(σε δισ. δρχ.)

	1980	1985	1988	1989	1990
ΙΚΑ	-2,3	-55,9	-180,3	-249,1	-365,5
ΟΓΑ	-5,0	-37,9	-103,6	-130,2	-117,8
ΝΑΤ	(*)	-12,3	-54,5	-70,3	-95,3
1. ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ 3 ΤΑΜΕΙΩΝ	7,3	106,1	338,4	449,6	578,6
% του ελλειμματος στο ΑΕΠ	0,4	2,3	4,5	5,1	5,5
ΙΙ. ΔΗΜΟΣΙΟ (δαπάνη για συντάξεις και νοσηλεία)	37,0	157,3	272,7	334,7	402,2
ΙΙΙ. ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ (I+II)	44,3	263,4	611,1	784,3	980,8
% στο ΑΕΠ	2,5	5,7	8,2	8,9	9,3

*Το 1980 το ΝΑΤ ήταν πλεονασματικό

ΠΗΓΗ: Γενικός Κρατικός Προϋπολογισμός Γεν. Γοαρματέφα ΔΕΚΟ/ΥΠΕΘΟ.

των συντάξεων, δεκάδες δισ. δρχ. από οφειλές διάφορων επιχειρήσεων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα παραμένουν ανεξοφρακτες.

Το εντυπωσιακό στοιχείο μάλιστα είναι ότι τον τελευταίο χρόνο και ενώ το ΙΚΑ έκοβε τις συντάξεις των χαμηλόμισθων για να καλύψει τα ελλείματά του, τα υπουργεία και οι δημόσιες επιχειρήσεις δεν έδωσαν ούτε μία δραχμή για να εξοφλήσουν τα χρέη τους. "Ανοιχτή πληγή" λοιπόν για το ΙΚΑ αποτελεί το συνεχώς διευρυνόμενο χρεός ύψους 165 δισ. δραχμές με τις προσαυξήσεις 120% , από τη μη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών στο ίδρυμα, 792 επιχειρήσεων του δημοσίου τομέα, των ΔΕΚΟ και των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα.

Από το συνολικό ύψος των οφειλών προς το ΙΚΑ, έως και την 30 Οκτωβρίου 1991 ο ιδιωτικός τομέας οφείλει εισφορές 100 και πλέον δισ. δραχμών και το Δημόσιο και οι ΔΕΚΟ 65 δισ περίπου .Στους οφειλέτες προς το ΙΚΑ συμπεριλαμβάνονται επίσης:

1. Η Βουλή με 21.842.711 δρχ.
2. Το υπουργείο Οικονομικών με 417.604.665 δρχ.
3. Το υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με 348.343.198 δρχ.
4. Το υπουργείο Προεδρίας με 154.878.512 δρχ.
5. Το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας με 40.346.106 δρχ.
6. Το υπουργείο Χωραταξίας Οικοισμού και Περιβάλλοντος με 20.120.246 δρχ.

Το ΙΚΑ από 3,5 δισ δάνεια το 1981 έφθασε στα 457 δισ το 1989 και 600 δισ το 1990. Και δεν είναι μόνο τα δάνεια. Επιπλέον, το ΙΚΑ επιβαρύνθηκε το 1989 με 134 δισ δρχ. και

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 4 . 2

Δ Α Ν Ε Ι Α	Π Ο Σ Ε Ν Ι Σ Χ Υ Θ Η Κ Ε Τ Ο Ι Κ Α	Κ Ρ Α Τ Ι Κ Η Ε Π Ι Χ Ο Ρ Η Γ Η Σ Η
Ε Τ Ο Σ	Π Ο Σ Ο Σ Ε Δ Ι Σ .	Π Ο Σ Ο Σ Ε Δ Ι Σ .
1981	3,5	2,5
1982	22	
1983	39	4,1
1984	44	4
1985	52	6
1986	98	6
1987	137	157
1988	165	137
1989	233	173
1990	308	192
	1.101,5	681,6

με 158 δις το 1990 γιατί εντάχθηκαν σ' αυτό ασφαλιστικά ταμεία ηθοποιών, αρτεργατών, κεραμεργατών, πρόσφυγες κ.α. που δεν πλήρωσαν δραχμή. Αν, λοιπόν, συνεχιστεί η ίδια κατάσταση τότε το 1994 το έλλειμα του ΙΚΑ θα φτάσει στα 4,3 τρις δρχ.

Ανάλογη πορεία ακολουθεί και το ΝΑΤ παρά το γεγονός ότι έως το 1983 είχε πλεόνασμα 350 εκατομμυρίων δολλαρίων σε συνάλλαγμα για να φθάσει το 1989 στα 108 δις δρχ. έλλειμα και να παρακαλεί ο υπουργός Οικονομικών μια ιδιωτική τράπεζα, την Τράπεζα Πίστωσης, να δανείσει κρατική τράπεζα, την Εμπορική, ώστε να πάρει το ΝΑΤ χρήματα για να πληρώσει τις συντάξεις του Δεκεμβρίου το 1989. Και το μέλλον του ΝΑΤ διαγράφεται δυσοίωνο, αφού μετά τις συνεχείς μειώσεις των εορταζομένων στη ναυτιλία έφθασε τώρα τους 29.211 ασφαλισμένους και 49.358 συνταξιούχους των οποίων μόνο 18.000 είναι παραγματικοί ναυτικοί.

Μοναδική σανίδα σωτηρίας λοιπόν, η αναμενόμενη αναμόρφωση του ασφαλιστικού συστήματος, αλλά ακι αυτή με επιφυλάξεις, αφού οι ως τώρα ρυθμίσεις δεν είχαν ουσιαστική απόδοση ή τουλάχιστον δεν απέδωσαν το αναμενόμενο όφελος. Και απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική του επιβίωση, η περαιτέρω ρύθμιση των υπόλοιπων χρεών του. Ενδεικτικότητας καταστάσεως είναι το γεγονός ότι, σύμφωνα με τις υπάρχοντες εκτιμήσεις τα έσοδα του ΙΚΑ το 1991 παρουσίασαν μείωσή 5%.

Οι ρυθμίσεις που προβλέπει ο νόμος 1902/90 εκτιμάται ότι δεν μπορούν να εφαρμοσθούν γιατί δεν έχουν δημιουργηθεί οι προϋποθέσεις. Τα μέτρα που κατά καιρούς έχουν ληφθεί για την μείωση της εισφοροδιαφυγής ελάχιστα απέδωσαν. Οι διε-

θνείς συγκυρίες και οι επιπτώσεις τους στην Ελλάδα συμβάλουν σε πολύ μεγάλο βαθμό στην καθυστέρηση των εισφορών και στην εισφοροδιαφυγή, ενώ το σταθεροποιητικό πρόγραμμα της κυβέρνησεως στερεί από το ίδρυμα νέους πόρους.

Επίσης, το ΙΚΑ αδυνατεί να προχωρήσει σε ασφαλιστικά μέτρα κατά των προβληματικών επιχειρήσεων -που του οφείλουν γύρω στα 25 δις δραχμές-, διότι θα κλείσουν και κατά συνέπεια θα μειωθεί η αξία τους και η επιδιωκόμενη πώλησή τους θα γίνει ακόμη πιο δύσκολη. Για την περαιτέρω αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων του ΙΚΑ έχει προγραμματισθεί η επαναδιαπραγμάτευση των επιτοκίων των καταθέσεων του Ιδρύματος, ενώ κρίνεται απαραίτητη η αλλαγή των όρων δανεισμού του. Ας σημειωθεί ότι το τελευταίο δάνειο του ΙΚΑ ήταν με επιτόκιο 28,5%. Παράλληλα, εξετάζεται η δυνατότητα διάθεσης των ενόheimων από τις υπηρεσίες του ΙΚΑ ώστε να αυξηθούν τα ρευστά διαθέσιμα. Υπολογίζεται ότι το ίδρυμα, αν προχωρήσει στη διάθεση των ενόheimων μέσω των υπηρεσιών του, θα έχει τήσιο όφελος 7 δις δραχμές.

Τα προβλήματα τα οποία συνεχίζουν να παραμένουν παρά τις ρυθμίσεις του νόμου 1902/90 και πρέπει να αντιμετωπισθούν εκ νέου είναι:

α. Η σημαντική καθυστέρηση στον χρόνο εκδόσεως των συνταξιοδοτικών αποφάσεων.

β. Η πολυμορφία των ασφαλιστών.

γ. Οι διάσπαρτες ασφαλιστικές διατάξεις που συνεπάγονται προβλήματα στη λειτουργία των αρμοδίων υπηρεσιών.

δ. Οι χρονικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και γενικά οι αδυναμίες του συστήματος παροχών που αφήνουν περιθώρια

για καταχρηστικές παροχές.

ε. Σημαντικές αδυναμίες στην ασφάλιση των αλλοδαπών εργαζομένων.

στ. Η καταχρηστική εφαρμογή των διατάξεων περί βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων.

Παρατηρούμε ότι η λύση για μεν τα ήδη ελλείμματα είναι σχεδόν αδύνατη, ενώ για ένα υγιές και ορθολογικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης είναι πάντα απλής και κρυστάλλινης διαύγειας. Το θέμα είναι αν υπάρχει η ενιμότητα και η πολιτική βούληση για να αναζητηθούν και να επιβληθούν, αφού φυσικά, ή μάλλον ενώ παράλληλα, θα δοθεί κάποια λύση στα καλπάζοντα και αυτοτροφοδοτούμενα ελλείμματα, τα οποία έχουν αφηνιάσει και κανείς πια δεν μπορεί να τα ελέγξει.

Η λογική και η διεθνής πρακτική διδάσκουν ότι τα Ταμεία στηρίζονται σε εισφορές εργοδοτών, εργαζομένων και του Κράτους (για το τμήμα που αφορά άσκηση αναπτυξιακής και κοινωνικής) πολιτικής. Άρα:

1. Οι εργοδότες πρέπει να πληρώνουν εισφορά. Όσοι οφείλουν, να πληρώνουν και να μην αφήνονται να χρωστούν. Κι όσοι οφείλουν ήδη να υποχρεωθούν να τα δώσουν, έστω κι αν χρειασθεί να βγούν στο σφυρί οι επιχειρήσεις τους. Κάποιος άλλος τυχερότερος ή ικανότερος επιχειρηματίας θα τους διαδεχθεί για να συνεχίσει τη λειτουργία τους. Και όταν λέμε να πληρώσουν όλοι εννοούμε φυσικά και το ίδιο το Κράτος που είναι μέγας εισφοροφυγάς, και τις κρατικές επιχειρήσεις (λ.χ. ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ), και τις προβληματικές επιχειρήσεις, και τις ποδοσφαιρικές (που γράφουν τους πάντες στα παλιά τους τα παπούτσια), και την τοπική αυτοδιοίκηση που αντί να πληρώνει τις εισφορές των υπαλλήλων της, κάνει πολιτιστικές

και πολιτικές εκδηλώσεις, και εγκαινιάζει συντιβάνια, και φλυαρεί γιατί τον Β' βαθμό Αυτοδιοίκησης, που προυποθέτει νέα δισεκατομμύρια έξοδα από άδεια ταμεία και του δημοσίου και των ΟΤΑ.

2. Οι εργατουπάλληλοι να πληρώνουν όλοι. Και όταν λέμε να πληρώνουν όλοι εννοούμε να προβλεφθεί ότι όλοι υποχρεώνονται σε ποσοστό στην ίδια εργατική και υπαλληλική εισφορά (όπως λ.χ. του ΙΚΑ) και όχι να απαλλάσσονται επειδή είναι τραπεζουπάλληλοι, ή επειδή είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή δεν ξέρω τι άλλο. Επιτέλους υπάρχει κάποιο άρθρο 4 στο Σύνταγμα, που επιτάσσει ότι όλοι οι Έλληνες έχουν τα ίδια δικαιώματα, αλλά και τις ίδιες υποχρεώσεις.

3. Να αναλάβει τις ευθύνες του επιτέλους και το Κράτος. Να εφαρμόσει αμέσως το Ν.Δ. 465/70 που του επιβάλλει να καλύπτει την υποχρέωση, η οποία προκύπτει από μειώσεις των εισφορών ή από άλλες ρυθμίσεις, που ανάγονται στη σφαίρα της οικονομικής και κοινωνικής του πολιτικής. Εφεξής για κάθε πρόσθετη επιβάρυνση που επιβάλλεται στα Ταμεία από το Κράτος θα πρέπει προυπολογιστικά να εκτιμάται και υποχρεωτικά να αποδίδεται (να είναι αμέσως απαιτητό) το αντίστοιχο ποσό από τον κρατικό προυπολογισμό. Να υπάρξει μάλιστα νομοθετική πρόβλεψη αυτόματης προεξόφλησης με ποινική ευθύνη για τους αρμόδιους.

4. Να τερματιστεί το άγχος της πρόωρης συνταξιοδότησης, καθώς και το άγχος των πλασματικών χρόνων υπηρεσίας υποθέτω ελληνικής ευρειοτεχνίας κι αυτό, που συνεπάγονται αφάιμαξη των Ταμείων χωρίς ο δικαιούχος συντάξεως να έχει συνεισφέρει σχεδόν τίποτα σ' αυτό. Τα Ταμεία δεν είναι φιλαν-

θρωπικά ιδρύματα. Ανταποδίδουν όσα έχουν εισπράξει.

Είναι επιτέλους ντροπή να είμαστε δακτυλοδεικτούμενοι ως η χώρα με τους πιο νέους συνταξιούχους και με την μεγαλύτερη αντιστοιχία αναλογία συνταξιούχων προς εργαζόμενους (περίπου 1 προς 2 και καμμιά φορά 1 ή 2 συνταξιούχοι προς 1 εργαζόμενο !!!). Ιδιαίτερα οι γυναίκες, οι οποίες ευνοούνται, παρά το Σύνταγμα, με πρόωγη συνταξιοδότηση να αντιληφθούν ότι η ισότητα δικαιωμάτων συνεπάγεται και ισότητα υποχρεώσεων.

Η μητρότητα μπορεί να διευκολυνθεί με άλλους τρόπους και όχι με την πρόωγη συνταξιοδότηση. Και ένα πάση περιπτώσει σοδκίς ισχύει θα πρέπει να συνδυασθεί με προοδευτική κλίμακα, που θα ενθαρρύνει και τον πολλαπλασιασμό των παιδιών, για να μην εκελίψουμε ως έθνος, από τη χαμηλή γεννητικότητα.

5. Να σταματήσει αμέσως η συνταξιοδότηση των μη δικαιοούχων (στο ΝΑΤ λένε μόνο το 25% είναι ναυτικοί, οι υπόλοιποι είναι πάσης φύσεως αλεξιπτωτιστές συνήθως μη εργαζόμενοι σχεδόν ποτέ).

6. Να εξωπεταχτούν από τις συνταξιοδοτικές καταστάσεις όλοι οι δήθεν ανάπηροι που είναι κοινοί καταχραστές των εισφορών των έντιμων και μοχθούντων εργαζόμενων ασφαλισμένων. Είναι εφικτό και μπορεί να γίνει ταχέως μια παρόμοια εκκαθάριση των καταστάσεων, αρκεί να υπάρχει πολιτική βούληση.

7. Να καταργηθεί κάθε επιδότηση των επικουρικών Ταμείων. Η κύρια ασφάλιση είναι η υποχρέωση της πολιτείας. Τα λοιπά Ταμεία πρέπει να χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από αυτούς που τα δημιούργησαν ακριβώς γι' αυτό το λόγο.

Από όλα τα παραπάνω καταλαβαίνουμε το ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα ουσιαστικά έχει καταρρεύσει.

Εργο όμως καθενός που καταπίδνεται με το Ασφαλιστικό είναι δύσκολο, απαιτεί μεγάλη μελέτη, μακροπρόθεσμους στόχους και κυρίως προσαρμογή της ελληνικής ασφαλιστικής πραγματικότητας στα νέα ευρωπαϊκά, δημογραφικά και κοινωνικά δεδομένα. Η νέα κοινωνικο- ασφαλιστική πολιτική δεν μπορεί να γίνει στο πόδι, ούτε βέβαια ερήμην της σημερινής πραγματικότητας που είναι πολυσύνθετη και απαιτεί μακροπρόθεσμους στόχους.

Χρειάζεται, λοιπόν, μια ενιαία πολιτική του Κράτους για τα ασφαλιστικά ταμεία και μια εξυγίανση, έτσι ώστε να εξαλειφθούν τα ελλείματα, να ισχυροποιηθούν τα ταμεία και να γίνουν αποτελεσματικά.

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

1. ΦΩΤΗ Θ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ

ΔΟΝΑΤΟΥ Ι. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ.

"Επίτομή σύγχρονου Εργατικού Δικαίου".

2. ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

"ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ" 18 Ιανουαρίου 1990,

23 Αυγούστου 1990 και 20 Ιουνίου 1991

3. ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

α. Το Βήμα 28 Ιουλίου 1991

β. Τα Νέα 6 Νοεμβρίου 1991

4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1990

5. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ

Κοινωνική ασφάλιση, ΑΘΗΝΑ 1987

